

Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Simón Bolívar szerepe Új-Granada függetlenné válásában és Nagy- Kolumbia létrejöttében

Készítette: Bajusz Tamás, PTE-BTK, történelem MA.

Témavezető: Dr. habil. Forgó András, PhD., egyetemi docens

2025.

Tartalomjegyzék

I.	Témaválasztás indoklása, kérdésfelvetés.....	2
II.	A dolgozat témájának magyar- és külföldi historiográfiája	3
III.	Latin-Amerika, mint spanyol gyarmat.....	6
1.)	A latin-amerikai spanyol gyarmatok viszonya a gyarmattartóval	6
2.)	A spanyol gyarmatok társadalmi hierarchiája	8
3.)	A gazdaság működése a spanyol–amerikai gyarmatokon	10
IV.	Új-Granada és Venezuela a függetlenség útján.....	12
1.)	A függetlenségi háború kitörésének okai	12
2.)	Függetlenségi kísérletek az Új-Granadai alkirályság területén	14
V.	Simón Bolívar és Új-Granada függetlenné válása	17
1.)	Bolívar motivációja	17
2.)	Az első és a második venezuelai köztársaság.....	18
3.)	A száműzött Bolívar és az út Angosturáig.....	21
4.)	A felszabadító háborúk végjátéka.....	24
5.)	Nagy-Kolumbia függetlenségének elismerése	26
VI.	A panamai kongresszus.....	27
1.)	Az Amerikai Egyesült Államok részvételének kérdése és problematikája	29
VII.	Konklúzió	32
VIII.	Függelék	34
IX.	Irodalomjegyzék	35
1.)	Források.....	35
2.)	Felhasznált irodalom	36

I. Témaválasztás indoklása, kérdésfelvetés

Az Európa-centrikus oktatás egyik legfőbb hiányossága, hogy rendkívül kevés szó esik az Európa szémszögéből nézve periférikus vidékekről. Ennek következtében jóval kevesebb szakirodalom és kutatási munka áll rendelkezésünkre Latin-Amerika, valamint a Távol-Kelet történetével kapcsolatban. A magyar közoktatás európai látószögéből következően jóval nagyobb figyelmet kap az egyes európai államok történelmének alakulása, már csak amiatt a nem elhanyagolható tény miatt is, hogy ezen a területen sokkal több írott forrás áll rendelkezésünkre. Az Európa-centrikus oktatás következtében az amerikai kontinens története 1492-ben, Kolumbusz Kristóf felfedezésével veszi kezdetét. Ezt követően az Egyesült Államok története lesz a kontinensen az irányadó, Dél-Amerikáról és Latin-Amerikáról sokkal kevesebb szó esik. Ennek legfőbb oka abban keresendő, hogy ez a térség Európa és Magyarország történetét kevésbé befolyásolta. Mindazonáltal mind Magyarország, mind a latin-amerikai államok fejlődése a wallenstein-i modell alapján félperifériára szorul. A földrajzi távolság ellenére azonban számos olyan aspektusa van a két régiónak, amelyek nagyon hasonló történeti fejlődésre engednek következtetni. Érdekes, hogy mind Magyarországon, mind Latin-Amerikában a vezető politikusok és a lakosság egy részének körében a 19. században felmerült az igény egyfajta föderatív állam megteremtésére. Magyarországon ennek legfőbb szószólója Kossuth Lajos volt, aki az 1848-1849-es szabadságharc leverésének következtében emigrációba kényszerült és ott munkálkodott egyfajta Dunai-Föderáció létrehozásán. Ezzel szemben Latin-Amerika szerte számos gondolkodó és politikus, köztük a dolgozatban tárgyalt Simón Bolívar munkálkodott egy latin-amerikai államokat összefogó föderatív államrendszer megteremtésén.

Latin-Amerika története kapcsán számos kérdéskör még egyáltalán nem került megválaszolásra, emiatt úgy gondolom, a téma kutatása fontosnak és relevánsnak mondható. Elengedhetetlen, hogy vizsgálat alá vegyük a latin-amerikai államok függetlenné válását, valamint egyes spanyol gyarmati uralom alól felszabaduló országok létrejöttét és működését, ezt több szempont szerint próbálom bemutatni. Úgy gondolom, hogy egy állam működését nem elég a politikai struktúra bemutatásával prezentálni, mert a működés szerves része az adott állam gazdasági, valamint társadalmi sajátossága, amit szintén szeretnék szemléltetni. Fontos megemlíteni, hogy a dolgozat terjedelmi keretei közé nem fér bele, hogy egész Latin-Amerika történetét bemutassam. Emiatt Simón Bolívar államát, Nagy-Kolumbiát vettem nagyító alá. Elengedhetetlen azonban, hogy az egyes Nagy-Kolumbiát alkotó államok történetét is

tárgyaljam, beleértve a függetlenségi háború eseménytörténeti vonatkozásait és a gyarmati területek rendszerét.

A dolgozat fő kérdése a Bolívar által írt Jamaikai-levél elméleti és gyakorlati megvalósítására irányul, azonban úgy gondolom, ahhoz, hogy az események kontextusba helyezéséhez más részkérdésekkel is érdemes foglalkozni. Hogy nézett ki egy 18. századi spanyol gyarmat működése? Hogyan jött létre Nagy-Kolumbia? Kik voltak a fontosabb történelmi alakjai, és milyen szerepet tölthettek be a függetlenségi háború folyamán? Hogy viszonyultak a kontinensen jelenlévő hatalmak a függetlenséghez? Vajon Bolívar reálisan látta a latin-amerikai államok egyesülésének lehetőségét? A dolgozatban ezen részkérdések segítségével próbálok választ találni a fő kérdésre. Annak érdekében, hogy részletes képet kapjunk az eddigi kutatásokról, mindenképp elengedhetetlen a jelentősebb munkák rövid bemutatása.

II. A dolgozat témájának magyar- és külföldi historiográfiája

A csekély számú magyar nyelvű szakirodalomból ki kell emelni a Latin-Amerika történetének kutatásával úttörő módon foglalkozó Wittman Tibor munkásságát. Wittman Tibor megalapozta a magyarországi Latin-Amerika történetével foglalkozó kutatásokat. Műve - „*Latin Amerika története*” - volt az első átfogó kutatás Magyarországon a témában, amely Kolumbusz felfedezésétől a 20. század közepéig nyújt betekintést. Fontos azonban megemlíteni, hogy erősen marxista hatása van a műnek. Wittman a kötetet a gazdasági és társadalmi változások szemszögéből írta meg. Munkájában Bolívert és magát a függetlenségi harcot is igyekezett bemutatni, azonban igen szűkszavúan és ezt is inkább marxista szempontok szerint tette meg. Művében kiemelt figyelmet szentelt az osztályharc bemutatására, valamint néhol túlzó módon ábrázolja az őslakosok és az alacsonyabb társadalmi ranglétrán lévők elnyomását, ez azonban a mű megszületésének korszakában elvárás volt.. Kevésbé hangsúlyozza a kreol¹ identitástudat meglétét és fontosságát a függetlenségi harcokban. Munkájában Bolívert és magát a függetlenségi harcokat is igyekezett bemutatni, azonban igen szűkszavúan és ezt is inkább marxista szempontok szerint tette meg.²

A soron következő történész, aki már jóval nagyobb horderejű munkákat írt a témában, és akit szintén mindenképp a latin-amerikai magyar kutatások egyik fő megalapozójaként kell

¹ A korszakban nem elsősorban a bőrszínre utal a szó, hanem a származásra. A kreolok, a spanyol hódítok leszármazottjai, akik az amerikai kontinensen születtek.

² Wittman, 1971.

említenünk, Anderle Ádám. Ő Wittman tanítványaként magára vállalta, hogy folytatja tanára örökségét, az akkor sok kérdést felvető latin-amerikai államok történetére vonatkozó kutatásokkal kapcsolatban. Anderle Ádám fő műve a „*Latin-Amerika története*” című munkája. Ez a munka átfogó képet és betekintést nyújt a téma iránt érdeklődő olvasó számára. Anderle Ádám tanulmányai már kevésbé éreztetik azt a marxista kutatási módszert, amit mestere folytatott, éppen ezért ki lehet jelteni, hogy sokkal realisabban mutatják be a latin-amerikai függetlenségi háborúkat, Bolívert és Nagy-Kolumbiát. Anderle munkásságáról megállapítható, hogy elkötelezte magát ezen térség iránt, és nem korlátozta magát korszakok közé, tehát egy Latin-Amerika teljes történetével foglalkozó szerzőről van szó.³

A magyar nyelvű szakirodalom közül, mind kutatási szempontból, mind robusztus terjedelme miatt kiemelkedik a Semsey Viktória által szerkesztett „*Latin-Amerika 1750-1840*” című munka, amely tanulmánykötet formájában mutatja be Latin-Amerika történetét a tárgyalt korszakban. Az adatgazdag kötet nagyban hozzájárult a kutatáshoz, hiszen az egyes államok története különböző szempontok (gazdaság, társadalom, politikai struktúra) szerint van felosztva. Semsey és szerzőtársai munkájuk során igyekeztek a kutatásuk eredményét objektív szemszögből megírni. Ez a mű legjobb tudomásunk szerint a legfrissebb, amely magyar nyelven foglalkozik a latin-amerikai függetlenségi háború időszakával és a gyarmati rendszer felbomlásával.⁴

Semsey Viktória mellett Horváth Emőke nevét kell mindenképpen kiemelni, aki Latin-Amerika történetét kutatja. Elsősorban a 20. századi egyetemes történelemmel foglalkozik, habár kutatási területe nem a gyarmati Latin-Amerikára tehető, mindazonáltal áttörő kutatásokat és jelentős téziseket fogalmazott meg, amelyek bővítik és gazdagítják a magyarországi Latin-Amerika kutatásokat. Műveiben igyekszik bemutatni a magyar és az egyes latin-amerikai országok viszonyát, egymással ápoltságát. A szerző Latin-Amerikán belül elsősorban Kuba 20. századi történetével foglalkozik, főként a hidegháború korszakában. Egyes műveiben azonban releváns információkat közöl Latin-Amerika 19. századi egyháztörténetével kapcsolatban is. Emellett fontos megállapításokat tett a térséggel kapcsolatban, ezért a téma továbbviteléhez elengedhetetlen és kikerülhetetlen Horváth Emőke munkáinak áttekintése és munkásságának felhasználása.

³ Anderle, 1998.

⁴ Semsey, 2013.

A fentiekén kívül mindenképpen meg kell említeni a Pécssett, 2001 novemberében létrejött latin-amerikai kutatócsoport munkáját. A kutatócsoport 2004 óta PTE Ibero-Amerika Központ néven működik. Számos nemzetközi konferencia szervezését vállalták a témában jártas kutatókkal, így ki lehet jelenteni, hogy a kutatócsoport Magyarországon és külföldön egyaránt jelentős szerepet vállal az ibero-amerikai történeti kutatásokat illetően. Olyan kutatók nevei szerepelnek az egyes tanulmánykötetekben, mint Fischer Ferenc, Hargitai Gabriella, illetve Kiss-Lilón Domingo. Ők a 21. században azok a kutatók, egyetemi oktatók, akik Magyarországon a latin-amerikai kutatások meghatározó alakjai. A magyar kutatók mellett az egyes tanulmánykötetekben külföldi szerzők tanulmányai is megjelentek, amelyek tematikus jellegűek, így van olyan, amely tisztán társadalom- és kultúrtörténeti vonatkozású, de van olyan is, amely a magyarországi történeti eseményeket és azokhoz kapcsolódó latin-amerikai nézőpontot mutatják be. Fontos azonban megjegyezni, hogy a kutatások jelentős része a modernkorral és a 20. századdal foglalkozik, így elsősorban a témánk további, későbbi történeti időszakára vonatkozik.

Külföldön számos kötet és szakirodalom áll rendelkezésünkre, emiatt csupán azokat említeném meg, amelyekből a legtöbb releváns információt lehet kigyűjteni, és azokat, amelyek átfogó képet nyújtanak Latin-Amerika történetével kapcsolatban.

William Warren Sweet, „*A history of Latin America*” című munkájának első kiadása 1919-ben jelent meg, mindazonáltal az eseménytörténeti vonatkozásokat rendkívül követhető módon tárja elénk. A mű későbbi kiadását tovább bővítették, kiegészítve az új kutatási eredményekkel. A szerző elsősorban vallástörténettel foglalkozott, így fontos szerepet játszik a vallás, mint kutatási szempont a műben. Fontos megemlíteni, hogy Sweet a spanyol-portugál történeti háttér boncolgatásával kezdi az írását, ismertetve az olvasóval a gyarmattartó hatalmak múltját és a gyarmatbirodalmak felbomlásának okát.⁵

J.B. Trend „*Bolívar and the independence of Spanish America*” című művét 1951-ben adták ki az Egyesült Államokban. A kötet lényegében a forradalmi idősakra vonatkozik. Erénye, hogy a műben nemcsak szekunder, hanem primer forrás is megjelenik (angolra fordítva). Olyan dokumentumok is felhasználásra kerültek, amelyek sokáig nem voltak elérhetőek a nyilvánosság számára, például annak az O’Leary-nek a levelezései és dokumentumai, aki a brit expedíciós csapatok élén, ír katonatisztként részt vett Bolívar oldalán a függetlenségi harcokban. A szerző kronologikus sorrendben halad, áttekinthetővé teszi

⁵ Warren Sweet, 1919.

Bolívar életét, a függetlenségi harcokban való részvételét, politikai szerepét a már létrejött Nagy-Kolumbiában, valamint a panamai kongresszus vízióját.⁶

John Edwin Fagg „*A general history of Latin-America*” című műve áttekintő olvasmány Latin-Amerika államairól. Második, bővített kiadása 1969-ben jelent meg. A korábbiakban említett J.B. Trendhez képes naprakészebb, az új kutatások és eredmények is megtalálhatóak benne, amely miatt néhol eltér a korábbi szakirodalomtól. Elsősorban egyetemes történeti vonatkozásban vizsgálja Latin-Amerikát, tehát inkább a világpolitikára vezeti vissza a függetlenségi harcok okait, de természetesen az egyes gyarmati területek belső változásait is számba veszi. A mű egyébiránt alkalmas az előzmények vizsgálatára, valamint a függetlenségi harcok következményeinek áttekintésére is.⁷

David Bushnell, „*The Santander Regime in Gran Colombia*” című műve a Francisco Paula Santander tábornok által vezetett Nagy-Kolumbia államát mutatja be. Santander Bolívar mellett alelnökként működött egészen addig, amíg a két szabadságharcos hős viszonya meg nem romlott 1827-ben. Ezután csak Bolívar halála után, 1832-től lesz ismét Nagy-Kolumbia vezető pozíciójában. A kötet releváns információkat tartalmaz az 1820-as éveket illetően, jól bemutatva Nagy-Kolumbia államának berendezkedését, melyet primer forrásokkal, elsősorban levéltári dokumentumokkal is alátámaszt. Inkább Nagy-Kolumbia belpolitikáját és belpolitikai küzdelmeit lehet a műből megismerni, azonban számos adalék információt is rejt.⁸

Összességében ki lehet jelteni, hogy – bár a téma mélységében inkább a külföldi szakirodalomra lehet támaszkodni – a magyar nyelvű összefoglalások is kielégítő betekintést nyújtanak Latin-Amerika történetébe. Elsősorban a függetlenségi harcokra összpontosítottak a magyar nyelvű munkák, ezzel szemben a külföldi szakirodalom érthető okoknál fogva, terjedelme miatt is sokkal mélyebben és hosszabban tárgyalja Latin-Amerika egyes eseményeit, így akár Bolívar szerepét vagy Nagy-Kolumbia létrejöttét.

III. Latin-Amerika, mint spanyol gyarmat

1.) A latin-amerikai spanyol gyarmatok viszonya a gyarmattartóval

A spanyol örökösödési háború, amely az utód nélkül elhunyt II. Károly (1661-1700) spanyol király következtében robbant ki, elhozta a Bourbonok uralmát Spanyolországban, illetve a Spanyol Birodalomban. Bár II. Károly végrendeletében Anjou Fülöpre hagyományozta a

⁶ Trend, 1951.

⁷ Fagg, 1977.

⁸ Bushnell, 1970.

Spanyol Királyságot, az örökösödési háború elkerülhetetlen volt az osztrák főherceggel, Habsburg Károllyal. Végül azonban Anjou Fülöp, XIV. Lajos (1643-1714) unokája nyerte meg a spanyol trónt. Mindezt a nagyhatalmak - élén Nagy-Britanniával - kizárólag abban az esetben engedték meg, hogy a spanyol és a francia korona nem egyesülhet, így kettévágva XIV. Lajos nagy álmát és még nagyobb birodalmát. Anjou Fülöp V. Fülöp (1700-1746) néven foglalta el a spanyol trónt. Uralkodása nagy reformokat hozott a Spanyol Birodalom belső igazgatására. Az Indiák Tanácsának (*Consejo de las Indias*) megalapítása a felfedezések koráig nyúlik vissza. 1524-ben hozták létre és lényegében a törvényhozó és bírói hatalmat gyakorolta a spanyol-amerikai gyarmatokon, valamint a gyarmatok kormányzásába és az adminisztráció lebonyolításában is tevékeny szerepet vállalt.⁹ A Tanácshoz egy másik testület is tartozott. A Kereskedelem háza (*Casa de la Contratación*) felelt minden hajóért, ami a Spanyol Indiák területére indult és érkezett, ami azt eredményezte, hogy ez a testület felelt többek között Spanyolország és a gyarmatok kereskedelméért¹⁰. V. Fülöp ezt a közel 200 éves struktúrát kívánta megreformálni, amikor létrehozta 1714-ben a Tengerészeti és az Indiák Minisztériumát (*Ministerio de Navales y las Indias*)¹¹, ami gyakorlatilag elvett minden, a katonasághoz és a haditengerészethez köthető jogot, amelyek egészen idáig a Tanácsot és a Kereskedelem Házát illették, így a spanyol-amerikai gyarmatok katonai adminisztrációja is a miniszter hatáskörébe tartozott.¹² Fülöp a bourbon-reformok nagy részéhez hűen itt is birodalmának a centralizálását helyezte fókuszba.

A Bourbon reformcsomag másik, a témánkhoz szorosabban kapcsolódó fontos intézkedése a közigazgatás átszervezése volt. A közigazgatás átszervezése nem csak a spanyol magterületre vonatkozott, hanem a gyarmatok megreformálására is kiterjedt. V. Fülöp 1717-ben átszervezte a spanyol-amerikai gyarmatok közigazgatását. Az eddig a spanyol korona alá tartozó két alkirályság (*virreinato*), Új-Spanyolország és a Perui Alkirályság mellett létrejött egy új közigazgatási egység, az Új-Granadai Alkirályság, amely magába foglalta a mai Venezuelát, Kolumbiát, Ecuadort és Panama nagy részét is. Eleinte az alkirályság létét ideiglenesnek szánta az uralkodó, azonban egy idő után véglegessé vált. Az új alkirályság létrehozására több okból is szükség volt. A legfontosabb nyilvánvaló ok a gyarmati területek szervezettebb védelmét szolgálta, hiszen ebben az időben már jelen voltak a britek és a franciák is a térségben. Később

⁹ Cartwright, 2022. Ul. 2024. 01.02.

¹⁰ Wittman, 1978. 106-107.

¹¹ Szabad fordítás, a szakirodalom váltakozóan használják a *Secretario (titkár)* és a *Ministerio (miniszter)* kifejezéseket

¹² Cartwright, 2022. Ul. 2024. 01.02.

a hatékonyabb katonai szervezettség céljából létrehoztak még egy alkirályságot, amely a La Plata nevet viselte és a központja Buenos Aires volt. A Bourbon-reformoknak hála erődítményeket húztak fel és nagyobb katonai erőket állomásoztattak az alkirályságok területein.¹³ Ezek az alkirályságok a védelem hatékonyabb megszervezésének céljából főkapitányságokra lettek osztva. Új-Granada alkirályságán belül például 1777-ben létrejött a venezuelai kapitányság. A főkapitányságok fő közigazgatási szerve az *Audiencia*, amely egyben bírósági és politikai szervként is működött.¹⁴

A nem betervezett decentralizációs folyamat azonban itt még nem állt meg és a hétéves háborút követően a spanyol gyarmatokon bevezették az *intendatúrák* rendszerét. Az *intendatúrák* élén egy *intendáns* állt, aki az adott terület gazdaságáért, adóbehajtásáért, adminisztratív rendszeréért, igazságszolgáltatásáért, katonai védelméért, sőt még az egyházi ügyekért is felelősséggel tartozott.¹⁵ A Bourbon-reformok azonban nemcsak a katonai védelem hatékonyabb megszervezését szolgálták, hanem a másik oka a reformoknak a már ekkor elszegényedő Spanyol Királyság kincstárának megtöltése volt. A közigazgatási reformnak és az *intendatúrák* felállításának segítségével az adóbehajtás is sokkal hatékonyabban és gördülékenyebben zajlott.

2.) A spanyol gyarmatok társadalmi hierarchiája

A Bourbon uralom alatt lévő Latin-Amerika társadalma igencsak színesnek és változatosnak mondható. Wittman Tibor számításai alapján 1650 körül mintegy 650 000 fehér lakos volt jelen a spanyol–amerikai gyarmatokon. Sajnos azonban nem tudjuk, hogy a teljes lakosságnak ez mekkora része lehetett, viszont a 18. század végén, Wittman szerint kb. a gyarmatok lakossága 15 millió főre tehető, amiből mindössze 3 millió a fehér lakos és ebbe beletartoznak a kreolok is.¹⁶ Robert Jones Shafer számításai alapján a 16. században 200 000, majd a 17. század végére 300 000 spanyol emigrált az Újvilágba. A gyarmati időszak végére Schafer 17 millióra teszi a spanyol–amerikai gyarmatok lakosságának számát.¹⁷ Nehéz igazságot tenni a két kutató állításának igazolására vagy cáfolására, így be kell érünk ezekkel az óvatos becslésekkel.

Alapvetően egy hierarchizált társadalomképet láthatunk, ha megvizsgáljuk a gyarmatok egyes társadalmi rétegeit. A társadalmi ranglétra csúcsán az Ibériai-félszigetről kitelepült fehér

¹³ Anderle, 1998. 58-60.

¹⁴ Trend 1951. 13-14

¹⁵ Fagg, 1977. 220-221.

¹⁶ Wittman 1978. 133.

¹⁷ Shafer, 1978. 124.

spanyolok álltak. Ők képezték a gyarmatok elitjét, a legfontosabb hivatalokat ők töltötték be. A kreolok a lakosság azon része, akik bár spanyol felmenőkkel rendelkeztek, a gyarmatokon születtek, így jó részük kikerült az elit krémjének privilegizált helyzetéből. A kreolok rétegen belül nagy különbségek figyelhetők meg. Vannak, akik magasabb szintű tisztségviselők (pl. katonatisztek) vagy nagybirtokosok voltak, de vannak köztük kiskereskedők és kisebb hivatalokat betöltő személyek is. A kreol identitás tudatban egy közös pont azért mégis csak akad. Rendkívüli módon féltik az előjogaikat és ragaszkodnak ahhoz, hogy ősük az Ibériai-félszigetről származtak, így bizonyos privilégiumokkal rendelkeznek, amit semmiért sem adnának fel. A kreol lakosságon belül épült ki az az értelmiségi réteg, amely később levezényli a függetlenségi háborúkat, így az egyetemi oktatók, jogászok fontos szerepet vállaltak a gyarmatok függetlenné válásában.

A mesztic etnikum létrejötte Latin-Amerika meghódításával kezdődött. Amikor a spanyol konkvisztádorok és hódítók befészkeltek magukat az általuk meghódított területre, nem volt ritka, hogy így vagy úgy a fehér hódítók keveredni kezdtek az indián lakosság nőtagjaival. Kezdetben a korona és az egyház is támogatta az ilyen házasságokat/kapcsolatokat, azonban egy idő után a két etnikumot inkább szegregáció alá vették és szigorúan tiltották ezen kapcsolatokat. A meszticek nem örökölték és nem tudták lemosni magukról törvénytelen mivoltjukat, így elsősorban kézművesnek álltak vagy nagy szerencsével a helyi milíciába kerülhettek be.¹⁸ Akik nem a milíciákban találták meg a munkalehetőséget, leginkább az ültetvényeken vagy bányákban napszámosként is tevékenykedhettek¹⁹. A meszticek az alsó társadalmi rétegben helyezkedtek el, azonban fontos kiemelni, hogy szabadok voltak.

Az indiánok számát a spanyol hódítók megtizedelték az Újvilágba hurcolt és terjesztett betegségekkel, valamint agresszív hódítási szándékukkal. Az indiánok többsége a spanyol hódítók városaitól, lerakataiktól jól elszeparálva, indián falvakban éltek. Az Indiák földjei egytől egyig az uralkodóhoz tartoztak, azonban az indiánok viszont elméletben saját földjeiknek szabad birtokosai voltak.²⁰ Egy idő után azonban a spanyol korona ráeszmélt, hogy az indiánokat akár használhatná is. A spanyol hódítók bár sokkalta kevesebben voltak jelen a térségben, mégis sikeresen kényszermunkára tudták rávenni az indián társadalmat. Ezt a kényszermunka rendszert *repartimiento*-rendszernek nevezzük és lényegében minden indiánközösségre kiterjedt, emiatt nőni kezdett az indiánok elégedetlensége.²¹ Az indiánokat

¹⁸ Keen-Wasserman, 1988. 109.

¹⁹ Fagg, 1977. 230.

²⁰ Anderle, 1998. 52.

²¹ U.o. 52-53.

azonban az egyház is kiszemelte magának és különböző redukciókba (*reducciones*) telepítette őket, majd térítési szándékkal misszionáriusokat küldött az adott redukcióba. Az indiánok közül voltak azonban, akik mégiscsak letelepedtek egy-egy városban, ők általában kézművesként tevékenykedtek. Legtöbbjük keresztény hitre tért. A korrupció természetesen a spanyol gyarmatokat sem kerülte el, voltak indiánok, akik a kényszermunkát megkerülve meszticnek vallották magukat, de a gazdagabb indiánok akár különböző privilégiumokat is vásárolhattak maguknak.²²

A társadalmi hierarchia legalján helyezkedtek el a spanyolok által behurcolt fekete rabszolgák, valamint a zámboók²³ és a mulattok²⁴. A rabszolgakereskedelem joga (*asiento*) a 17-18. században vált egyre jelentősebbé. A rabszolgakereskedelem joga az államot illette, így a bevétel is az állami kasszába növelte. Ezen etnikumok növelték leginkább az egyes területek gazdaságát, ők dolgoztak a földeken, ültetvényeken. A legrosszabb életkörülmények között éltek, a gazdáik pedig kényük-kedvük szerint cserélgették őket egymás között, emiatt az egyes családok akár örökre el lettek választva egymástól. Az egyház ugyan engedélyezte a fekete rabszolgák házasságát, azonban ezzel kevesen éltek, ráadásul a fekete nőket gazdáik gyakran meggyalázták, így egy fekete család élete rendkívül instabillnak és nehézkesnek bizonyult.²⁵

3.) A gazdaság működése a spanyol–amerikai gyarmatokon

Ahogy már a korábbiakban is szó volt róla, a gyarmatok gazdasága és kereskedelme nagyban függött a Spanyol Koronától. A latin-amerikai gyarmatok elsődleges és legfontosabb gazdasági potenciálja a nemesfémkitermelés volt. A gyarmatokon számos ezüst- és aranybánya működött, amelyek nagyban felértékelték a gyarmatok értékét. Az aranykitermelés központja az Új-Granadai Alkirályság területére tehető, amely a gyarmatok aranykitermelésének mintegy 50%-át adta egymaga²⁶, így az alkirályságok közti gazdasági viszálykodás is kialakult. Mivel a korona nem tudta közvetlenül ellenőrizni a bányákat, ezért azokat vállalkozóknak adták bérbe, akik kitermelték a kincstár számára a nemesfémeket, aminek értékéből valószínűleg a vállalkozó valamennyit megtarthatott. A vállalkozóknak hitelre volt szükségük, emiatt a korona államosította 1779-ben a Szent Károly Bankot, amelyet még korábban a bányászat támogatására alapítottak meg a külső támogatók.²⁷

²² Shafer, 1978. 131-133.

²³ A zámboók az indiánok és a feketék közös leszármazottjai

²⁴ A mulattok a fehérek és a feketék közös leszármazottjai

²⁵ Shafer, 1978. 142-143.

²⁶ Anderle, 1998. 48.

²⁷ Wittman. 1978. 96-97.

Az agrárszektorban a kivételezett mindenkori nagybirtokos elit kiépítette a sajátos *hacienda*-gazdaságot. Ez a gazdálkodási forma az ültetvényes gazdálkodás és a rabszolgák, illetve nem ritkán az indiánok kényszermunkáján alapult. A *hacienda* gazdaságok azért tudtak rendkívül jövedelmezőek lenni, mivel a közeli települések, városok piacait látták el áruval, valamint a felesleggel tovább kereskedtek vagy akár a tengeren túlra szállítottak bizonyos termékeket. A *hacienda* birtokok nagy része a kreolok és a spanyol bevándorló arisztokrácia kezében volt. Legfőbb termékeik közé tartoztak különböző mezőgazdasági cikkek pl.: cukor, kakaó, koka, burgonya, kukorica, egyes helyeken gabonaféléket is termeltek. A másik birtoktípust, a *latifundiumokat* az egyház és a különböző szerzetesrendek birtokolták, amelyek szintén hatalmas gazdasági potenciállal rendelkeztek. Az állattenyésztést tekintve a spanyol kolóniákra az anyaországból bevitték és elterjesztették a háziasított állatokat. Így megjelentek a csirkék, szamarak, a házi sertés, a juh és a tehenek, amiket egészen elképesztő ütemben szaporítottak és hasznosítottak, valamint a hús mindennapi étellemmé vált a gyarmati lakosság számára.²⁸ A *hacienda* gazdasági forma az egyházi *latifundiumokkal* tehát nyugodtan nevezhető egy nemcsak önálló gazdasági rendszernek, hanem ezen túlmutatóan az idő múlásával a világgazdaság egyik fontos szereplőjének is.

A különböző ipari ágak kiépítését és fejlődését tekintve megállapíthatjuk, hogy a nehézipar mindenképpen fontos része a latin-amerikai gyarmatok gazdasági potenciáljának. Nyilvánvalóan a rendkívül termékeny bányák megalapozták a nehézipar, kiváltképp a nyersanyagfeldolgozás fellendítését. Egyértelmű, hogy sokkal egyszerűbb a gyarmatok területein feldolgozni a kibányászott nyers ércet, mint hajóra pakolni és Európába szállítani. A könnyűipar ágazatából elsősorban a textilipar emelkedik ki, amely a hatalmas területen tenyésztett juhok miatt már-már veszélyeztette az európai textilipar vezető szerepét, olyannyira, hogy a Koronának korlátoznia kellett a textilipar hatalmas termelőkapacitását.²⁹ A kézműipar nyilvánvaló módon az indiánok által gyártott termékeken alapult. Ettől függetlenül azért a bevándorló spanyolok maguk is hozták saját kultúrájuk termékeit, amelyeket idővel próbáltak elterjeszteni és meghonosítani az Újvilágban. A faipar szintén húzóágazatnak mondható, hiszen az Újvilág hatalmas területei tele voltak erdőkkel, őserdőkkel. A faiparból egyenesen következik a hajóipar fontossága. A spanyol–amerikai gyarmatokon meghatározó iparág volt a hajógyártás, hajójavítás. Fontos volt, hogy fejlett, nagy hajókat építsenek, amelyek kibírják az

²⁸ Keen-Wasserman, 1988. 87.

²⁹ Anderle, 1998. 56.

Atlanti-óceán és a Csendes-óceán természeti körülményeit, valamint elég erősek és felszereltek legyenek egy esetleges kalóztámadással szemben is.³⁰

A 18. század második felében, V. Fülöp halálával és VI. Ferdinand trónra lépésével, majd utódja, III. Károly kormányzásával kezdődtek meg a spanyol–amerikai gyarmatok lakosságának elégedetlenségi mozgalmi. Az uralkodó, III. Károly úgy próbálta enyhíteni a feszültséget, hogy 1767-ben kiűzte a gyarmatokról a jezsuita rendet és a rend földjeinek egy részét szétosztotta a lakosság között. Emellett az uralkodó csökkentette az adót és engedélyezte a szabad kereskedelmet az anyaország és a gyarmatok között. Ez a reformintézkedés fellendítette a kereskedelmet, kiváltképp a dohánytermékek esetében.³¹

IV. Új-Granada és Venezuela a függetlenség útján

Miután általánosságban és nagy vonalakban áttekintettük, hogy is nézett ki a spanyol–amerikai gyarmatok társadalma, gazdasága, kormányzati rendszere és milyen kapcsolat volt a gyarmatok és a gyarmattartó hatalom között, térjünk rá arra, hogy milyen okokra vezethetők vissza a függetlenségi háborúk és mégis, hogyan zajlott le az új-granadai alkirályság függetlenné válása, valamint hogyan lett egy spanyol–amerikai gyarmatból rövid időre a térség meghatározó állama, amely képes lett volna összefogni az egykori gyarmatokat.

1.) A függetlenségi háború kitörésének okai

A függetlenségi háborúk kitörése számos okra vezethető vissza, amelyek kiterjedtek a gazdaságra, társadalomra, politikára, a nemzetközi viszonyokra, valamint a 18. században, a felvilágosodás hatására kialakult új eszmeáramlatokra is.

A társadalom tagoltsága és rétegződése, valamint a hierarchikus képe megalapozta a függetlenségi háborúkat. Csak idő kérdése volt, hogy mikor lesz olyan kedvező a légkör, hogy a spanyol–amerikai gyarmatok lakossága felvegye a harcot a gyarmattartó hatalommal. A nagyarányú demográfiai növekedés az egyes területeken olyan jelentős volt, hogy a fehér spanyol elit már nemhogy kisebbségbe került, hanem saját magát sem tudta megvédeni. A társadalmi és demográfiai növekedéssel szorosan összefügg a gyarmatok gazdasági növekedése is. Megjelentek a regionális piacok, amelyek tovább erősítették a kapcsolatot a gyarmatok lakossága között. Mindemellett, ahogy korábban erre már utaltunk, Latin-Amerika a világgazdaság fontos szereplőjévé is vált. A 18. század végén a spanyol gyarmatokon

³⁰ Fagg, 1977. 200.

³¹ Sebastian, 2017. 82-83.

nagyarányú korrupció figyelhető meg. Az adóbehajtás ugyanis „faji” alapon történt, viszont bizonyos összeg ellenében akár nemesi címet is lehetett vásárolni, de egy indián akár felvehetett spanyol nevet, így kreollá tudott válni.³² A társadalmi okok között szerepel a felvilágosodás korában keletkezett eszmék és művek terjedése a spanyol gyarmatokon. A vándorkereskedők révén a gyarmatokra is megérkeztek a felvilágosodás eszméi. Olyan írók művei kerültek a gyarmatokra, mint Voltaire vagy John Locke.³³ Ennek következtében nyilvánvaló volt, hogy a korona erős cenzúrával és korlátozásokkal akarta elzárni a gyarmatokat a felvilágosodás adta lehetőségektől és a társadalmi rétegek együttműködésétől. A gyarmatok lakosságának identitástudata is nagy változáson ment keresztül. Eddig a *nación* fogalma volt a mérvadó, ami gyakorlatilag a közös őstől való származás tudatát erősítette főként a kreol társadalomban³⁴. A felvilágosodás hatására a *nación*-t felváltotta a *patria* identitásképző fogalom, amely sokkal inkább a születési hely szeretetét és földrajzi területhez való ragaszkodást jelentette.³⁵ Ennek következtében tehát kialakult a kreol társadalom felső- és értelmiségi rétegében a független államiság megteremtésének gondolata.

A nemzetközi politika és a világ történései nagyban meghatározták a függetlenségi háborúk kitörésének időpontját. Montesquieu, Rousseau és a további, a felvilágosodás eszméjének terjesztését és kidolgozását szolgáló gondolkodó hatással volt a 13 brit amerikai gyarmat függetlenségének 1776. évi kinyilvánítására. A független Amerikai Egyesült Államok 1783. évi létrejötte nagy hatást gyakorolt és példát mutatott a spanyol–amerikai gyarmatok lakosságának, hiszen láthatóvá kezdett válni, hogy a függetlenség kivívása a gyarmattartó államtól igenis lehetséges. A későbbiekben látjuk majd, hogy esetleges reménnyel is eltölthette a függetlenség kivívásának élharcosait, hogy az Egyesült Államok akár segítséget is nyújthat a kolonizáló spanyol hatalommal szemben. Miután az újonnan létrejött független Egyesült Államok letette az alkotmányos rendszerének alapjait, a latin-amerikai gyarmatokon is elterjedt az önálló alkotmány és a demokrácia iránti vágy.

Pár hónappal a spanyol uralkodó, III. Károly halála (1788) után, 1789-ben kitört a francia forradalom. A latin-amerikai gyarmatok lakossága, mint már korábban említettük, legálisan vagy illegálisan, de hozzáfért a felvilágosult gondolkodók műveihez, amelyeket ekkor IV. Károly spanyol király betiltott. A szabadkereskedelmet szintén vissza akarta szorítani az

³² Anderle 1998. 68.

³³ Trend, 1951. 16.

³⁴ Anderle, 1978. 72.

³⁵ Keen-Wasserman, 1988. 130-131.

uralkodó a spanyol korona javára.³⁶ A francia forradalom során megfogalmazott Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata további hatást gyakorolt a gyarmatokra, főként miután egy bogotai értelmiségi, Antonio Nariño, 1793-ben franciáról spanyol nyelvre fordította a dokumentumot és kiadatta a gyarmatokon.³⁷ A francia forradalom híre és eszméi elterjedtek a francia gyarmatokon is, amelynek következtében 1791-ben Haiti kikiáltotta a függetlenséget. Haiti függetlenné válását a rabszolgák vívták végül ki Toussaint Louverture vezetésével, aki 1801-ben már alkotmányt is hozott, azonban francia fogságba esett, ahol aztán meghalt.³⁸ Louverture nem élte meg a független Haiti állam létrejöttét, de mindenképp fontos szerepet játszott Haiti és egész Latin-Amerika felszabadulási hullámának kezdetén. Fontos kiemelni, hogy a haiti forradalom az első sikeres forradalom a gyarmatok közül, amely saját erőből 1804-re ténylegesen kiharcolta a függetlenséget. A két függetlenségi háborút összevetve, a latin-amerikai kreol elit nem véletlenül inkább a 13 gyarmat függetlenné válásának módszerével szimpatizált.³⁹

A haiti forradalommal párhuzamosan és a francia forradalom következményeként nem szabad megfeledkeznünk a világtörténelem egyik legismertebb szereplőjéről, aki bizonyosan nem közvetlenül és tudatosan, de közvetetten nagyon is megkönnyítette a spanyol–amerikai gyarmatok függetlenségi törekvéseit. Bonaparte Napóleon miután 1805-ben ténylegesen Franciaország egyeduralkodójává és császárává vált, elérte, hogy szinte egész Európa ellene forduljon. 1808-ra Napóleon lemondatta IV. Károly spanyol királyt, valamint örökösét, Ferdinándot száműzte. Spanyolország trónját bátyjára, Joseph Bonapartéra bízta. Az Ibériai-félszigeten azonban a háború 1814-ig, Napóleon első száműzetéséig tartott. A napóleoni háborúk elég erőteljesen lefoglalták Európa nagyhatalmainak hadseregét, valamint az Ibériai-félszigeten zajló folyamatos háború káoszba szorította a spanyol adminisztrációt a Bonaparte- és a Bourbon-ház részéről egyaránt. Ezt látva a spanyol gyarmatok kihasználták az időzítés adta lehetőséget és megindították a szabadságukért folyó háborút.

2.) Függetlenségi kísérletek az Új-Granadai alkirályság területén

Mielőtt rátérnénk Simón Bolívar szabadságharcára, érdemes lehet megvizsgálni, hogy a későbbi Nagy-Kolumbia állam területén milyen előzményei voltak a függetlenség kiharcolásának. Ezt azért fontos, hiszen az ember a múlt hibáiból tanul, így Bolívarnak is

³⁶ Keen-Wasserman, 1988. 130-131.

³⁷ Vázquez, 1990. 136

³⁸ Wittman, 1978. 199-202.

³⁹ Semsey, 2014 /1. 15.

részletekbe menően ismernie kellett ezen forradalmi megmozdulásokat és sikertelenségük okait.

Alapvetően több elképzelés született a latin-amerikai függetlenségi mozgalmak és harcok korszakolásával kapcsolatban. Ezen korszakolások közül Germán Vázquez, spanyol anyanyelvű történész periodizációját emelném ki. Vázquez felosztása alapján az első időszak 1780-tól, II. Túpac Amará perui felkelésétől 1808-ig tart, amikor megjelentek az első junták és Spanyolország Napóleon keze közé került. A második korszak 1808-tól, a junták megjelenésétől 1817-ig tart, amikor már Spanyolország nem volt Napóleon befolyása alatt és a királyi csapatok sorra verték le a patrióta ellenállókat. A harmadik és egyben záró időszak 1817-től kezdődik, amikor Simón Bolívar északról, José de San Martín pedig délről fokozatosan haladt a Perui Alkirályság felé, felszabadította az útjába eső területeket a spanyol megszállóktól.⁴⁰ A dolgozat terjedelme nem teszi lehetővé az összes latin-amerikai felkelés, előzmény és megmozdulás áttekintését, azonban van néhány, amelyeknek elengedhetetlen a vizsgálata és amelyek előzményként és tapasztalatként szolgáltak Bolívar számára.

Az első függetlenségi megmozdulás, amiről érdemes lehet szót ejteni, az a haiti forradalommal párhuzamosan kibontakozó José Leonardo Chirino által vezetett corói felkelés 1795-ben. Chirino származását tekintve zámbo volt, aki a Haitin történő rabszolga felkelés hatására a helyi meszticek és feketék összefogásában látta az esélyt a függetlenedés kivívására.⁴¹ Chirino és társai ugyanazt szerették volna elérni, mint Haitiben lévő társaik, rabszolga felszabadítást, egy független köztársaság kikiáltását, valamint földosztást. A felkelés nagyon hamar, 1 év alatt leverésre került a hatóságok által, Chirinót pedig kivégezték.

1797-ben egy sokkal szervezettebb felkelés bontakozott ki az Új-Granadai Alkirályságban. Az összeesküvők vezetője egy liberális gondolatairól ismert spanyol misszionárius, Juan Mariano Picornell, akit felségárulás vádjával börtönbe zártak.⁴² Picornell mellett José María España és Manuel Gual töltöttek be fontos szerepet a felkelés megszervezésében és levezénylésében. España és Gual szerepe azért is érdekes és fontos, mivel az alkirályság területén magasrangú tisztviselők voltak.⁴³ Ebből arra lehet következtetni, hogy ezen felkelésben több kreol és magasabb társadalmi pozícióban jelenlévő személy is részt vett. Picornell felkelésének lényegi követelései közé tartozott az emancipáció kérdése. Minden

⁴⁰ Vázquez, 1990. 133.

⁴¹ Semsey, 2013. 72.

⁴² Warren, 1942. 66.

⁴³ Semsey, 2013. 72-73.

társadalmi réteget egyenlőnek akart tudni, a rabszolgákat fel akarta szabadítani. Egy alkotmányos rendszer tervezetén dolgoztak társaival, ami megalapozhat egy köztársasági államformát. Mindemellett kiálltak a szabadkereskedelem mellett.⁴⁴ A mozgalom szervezettségét az is jól mutatja, hogy előkészítettek új közigazgatási egységeket, zászlóval és pamfletekkel hirdették a függetlenséget, valamint tervben volt egy *junta*⁴⁵ felállítása is. A hatóságok azonban idő előtt leleplezték a felkelőket, España-t kivégezték 1799-ben, Gualt pedig menekülés közben Trinidadban érte a halál.⁴⁶ A mozgalom vezetői közül csak Picornell élte túl a hatóságok nyomozását, ő sikeresen elmenekült, de később visszatért, hogy a további függetlenségi harcokban is részt vegyen.⁴⁷

Bolívar színrelépése előtt mindenképpen meg kell emlékeznünk a latin-amerikai államok másik meghatározó függetlenségi harcosa, Francisco de Miranda mozgalmáról. Miranda forradalmi és függetlenségi harcos karrierje az észak-amerikai brit gyarmatok függetlenségi háborújával kezdődött, majd ezt követően 1791-ben részt vett a francia forradalomban is.⁴⁸ Miranda 1806 áprilisában három hajóval szállt partra Puerto Cabello területén. A partraszállást támogatta az USA és Haiti is.⁴⁹ Májusban visszavonulásra kényszerítették Mirandát, miután a három hajóból kettőt a spanyolok elfogtak, így jelentősen csökkentették a partraszállók számát és morálját. Mindezek mellett a felszabadítóknak egyre kevesebb erőforrásuk és utánpótlásuk maradt, ezért Trinidad felé indultak, hogy felszerelkezzenek és egy időre meghúzzák magukat⁵⁰ Miranda bízott a brit segítségben, ami egészen őszig teljesen reális és jól működőnek bizonyult, azonban november 30-án keltezett levelében James Biggs, Miranda közeli munkatársa azt írja: „*Most már nyilvánvalóvá vált, hogy a Nyugat-Indiák brit parancsnokai nem nyújtanak segítséget Mirandanak, anélkül, hogy Őfelsége kormánya erre parancsot vagy utasítást nem ad.*”⁵¹ Mindenesetre mindenképp érdemes kiemelni tehát, hogy Miranda a Brit Birodalomtól és az Egyesült Államoktól is egyaránt kapott valamiféle támogatást, akár formálist, akár informálist. Ennek ellenére azonban a nemzetközi helyzet és a nemzetközi politika nem állt még készen arra, hogy a latin-amerikai gyarmatok függetlenségi ügyében elkötelezzék magukat. Miranda legnagyobb hibája tehát az volt, hogy bár külföldi támogatásra tett szert,

⁴⁴ Warren, 1942. 68.

⁴⁵ A függetlenségi harcok során felállított tanács, amely kormányozza az országot, egyes helyeken a tanácsnak teljeskörű hatalma van

⁴⁶ Morón, 1963. 86.

⁴⁷ Semsey 2013. 73-74.

⁴⁸ Morón, 1963. 87.

⁴⁹ Fagg, 1977. 324.

⁵⁰ Biggs, 1808. 70-82.

⁵¹ u.o. 230-231.

amiben túlzottan bízott is, a helyi kreol vezetőkkel és lakossággal nem volt erős kapcsolata, így kevesen hallottak róla, hogy miféle tervei vannak. A spanyol hatóságok tudomást szereztek róla, ezért Miranda Londonba távozott, hogy egy új expedíciót szervezzon a hazájának felszabadítására, amely azonban a napóleoni háborúk következtében sosem jött létre.

Összességében el lehet mondani, hogy ezen előzményeket figyelembevéve Bolívar más alapokon határozta meg a függetlenségi háborúk módját és tanulva elődjei hibás döntéseiből, sikerült kivívnia a spanyol-amerikai gyarmatok függetlenségét.

V. Simón Bolívar és Új-Granada függetlenné válása

Mielőtt rátérnénk a függetlenségi harcok eseménytörténetére, fontos, hogy megvizsgáljuk Bolívar indíttatását és ha úgy tetszik, azt a motivációját, hogy ő legyen a latin-amerikai államok – legalábbis az északon fekvő területek – függetlenségének vezetője és élharcosa.

1.) Bolívar motivációja

Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar de la Concepción Ponte Palacios y Blanco, 1783-ban, Caracasban született, egy helyi gazdag kreol család gyermekeként. A szüleit korai éveiben elvesztő Bolívert nagybátyjai nevelték fel. A család egyik régi ismerőse és barátja, Don Simón Rodríguez vállalta el az ifjú Bolívar tanítását, aki megismertette vele a felvilágosodás nagy műveit, így betekintést nyerhetett a gyarmatokon általában betiltott művek tartalmába, például Rousseau és Montesquieu munkásságába. Rodríguez azonban – mivel érintett volt a Picornell-féle összeesküvésben – Európába távozott.⁵² Miután Bolívar hatalmas örökségre tett szert szülei révén, több európai utat is tett, melyek során belecsöppent az európai diplomáciai élet ingoványaiba, valamint az új eszméktől pezsgő nagyvárosok világába. Bolívar jelen volt – egyébként eddig a pontig általa tisztelt – Bonaparte Napóleon császárrá koronázásán is. Párizsban Bolívarnak volt szerencséje a korszak egyik legkiválóbb elméjével Alexander von Humboldttal találkozni és társalogni.⁵³ Humboldt éppen ekkor tért vissza az Újvilágból és írta meg új művét, amelyben saját tapasztalatait foglalta össze a kontinenssel kapcsolatban. Humboldt, – ugyan tévesen – már ekkor 1804 tavaszán úgy nyilatkozott Bolívarnak Latin-Amerikáról, hogy „Az hazája megérett a szabadságra, de ki lesz vajon az az ember, aki véghez viszi ezt a hatalmas vállalkozást?”⁵⁴ Bolívar ekkor még nem tudhatta, hogy ő lesz ez az ember. Mindenesetre Franciaország után Itáliába utazott, ahol már ártértekelhette a saját

⁵² Olano B., 1983. 14-18.

⁵³ uo. 20-21.

⁵⁴ Trend, 1951. 36.

szerepvállalását a függetlenség kivívásában. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint a Rómában, a „Szent hegyen” elmondott beszéde, amely bár viszonylag rövid, számos érdekes motívumot tartalmaz, ám a beszéd végén vállalja fel ténylegesen azt a szerepet, amit a történelem szánt számára: „Esküszöm itt Ön előtt, esküszöm atyáim Istenére, esküszöm Őrájuk magukra, esküszöm a becsületemre és esküszöm a Hazámra, hogy sem karomnak pihenést, sem lelkemnek nyugovást nem hagyok, amíg le nem rázom láncainkat, amelyek a spanyol hatalom akaratából nehezednek ránk.”⁵⁵

Miután Bolívar visszatért Caracasba az európai körútról, rögtön felvette a kapcsolatot azokkal a vele egy nézőpontot valló patriótákkal, egyetemi oktatókkal, akik ellenezték a monarchikus államrendet és kiálltak Venezuela és Kolumbia függetlenségéért. Eközben Napóleon tovább gyarapította a Francia Birodalmat és 1808-ra az Ibériai-félsziget is az ő befolyási övezetébe tartozott. Testvérét kinevezte spanyol királynak, azonban így is labilis volt a hatalom a félszigeten. Főként emiatt az instabil helyzet miatt adódott alkalom arra, hogy a spanyol gyarmatokon megkezdődjenek a patrióták és a függetlenség-pártiak szervezkedései.

2.) Az első és a második venezuelai köztársaság

1810 áprilisára a kreol párt olyan erőssé vált, és a korona akkora instabilitásba került, hogy sikerült egy demonstrációval elérni azt, hogy a caracasi főkapitány lemondjon. Napóleon színrelépésével és az uralkodó száműzésével az Ibériai-félszigeten az egyes provinciákban és régiókban *junták* alakultak, amely *junták* közül a royalista bázist Sevillában és Cádizban rendezték be. Hasonlóan az anyaországhoz a latin-amerikai gyarmatokon is *junták* jöttek létre.⁵⁶

Az anyaországban 1812-ben kiadásra került Cádizi alkotmány (amely később világszerte alapot fog szolgáltatni egyes országok alkotmányában), fontos befolyást gyakorolt a függetlenségi harcok értelmezésében. Párhuzamosan akarták fenntartani a gyarmatokat és véghez akarták vinni a felvilágosult polgári forradalmat is. Az alkotmány két csoportra bontotta a lakosokat, egyrészt az Ibériai-félszigeten lévő nacionalistákra, akik az alkotmányos monarchia formáját akarták beteljesíteni, másrészt pedig a gyarmatokon lévő, autonómia- és függetlenségi modellt képviselő csoportra. Így a félszigeten megerősödött a nemzeti identitás kialakulása és fejlődése, a gyarmatokon pedig megerősödött a függetlenség iránti vágy, és az északi testvérek által kiharcolt demokratikus rendszer iránti óhaj.⁵⁷ Bár a cádizi alkotmány kimondja a nem félszigeti spanyol polgárok egyenlőségét, mindenképpen érdemes megfigyelni,

⁵⁵ Bolívar esküje, 1805. augusztus 15. (In.: Simón Bolívar írásai, 1976. 20-21.)

⁵⁶ Anderle, 1978. 78-79.

⁵⁷ Almario, 2009. 199-200.

hogy minden latin-amerikai területről 1-1 képviselő érkezhessen (így összesen 9), a felszigeti spanyolok 36 képviselőjével szemben ez eléggé aránytalannak mutatkozott.⁵⁸

A caracasi kreol többségben lévő *junta* még nem állt ki a teljes függetlenség mellett, sőt a fogságban lévő Ferdinánd jogainak védelmére esküdtek fel és így akarták elérni, hogy jogot formálhassanak a kormányzásra. A *juntát* azonban sem a helyi spanyol elit, sem a cádizi régenstanács sem ismerte el.⁵⁹ Fontos megjegyezni, hogy ugyan a *junta* gyakorolta ez idő alatt a végrehajtó hatalmat, azonban a tagjai sem egyeztek meg mindenben, így elég nehézkes volt az együttműködés és erős széthúzások alakultak ki. 1811. július 5-én aztán a megválasztott kongresszus kiadta a Függetlenségi Nyilatkozatot, amely a Venezuelai Főkapitányság tíz tartományát érintette.⁶⁰ A tíz tartományból hét kiáltotta ki a függetlenséget, a maradék három a royalista bázist adó Coro, Maracaibo és Guyana elutasította ezt. A hét független tartomány, Caracas központtal alkotta az első Venezuelai Köztársaságot, amelynek elnöke Cristóbal Mendoza lett. Amint kikiáltották a függetlenséget, azonnal megjelentek a royalista csapatok a maradék tartományban. A venezuelai kormány Bolívar ezredest bízta meg a küldetéssel, hogy szerezzen nemzetközi támogatást Londonból. Bolívar küldetése sikertelen volt, ugyanakkor abban az értelemben sikeres, hogy nem üres kézzel érkezett vissza Caracasba, hanem magával hozta azt a Francisco de Mirandát, aki 1806-ban már megpróbálta felszabadítani a latin-amerikai területeket, akkor azonban kudarcot vallott.⁶¹ Mivel Miranda köztudottan kitűnő forradalmi- és szabadságharcos volt, így a kormány kinevezte őt a patrióta erők főparancsnokává.⁶² Kisebb, azonban nem áttörő sikerek történtek a patrióták oldalán, azonban a spanyol erők Monteverde tábornok irányításával erősebbnek bizonyultak. Mirandával a legfőbb probléma az volt, hogy nem tudott alkalmazkodni az ekkor modernnek számító harctéri viszonyokhoz, és inkább egyfajta konzervatív harcmódor jellemezte. A függetlenség kivívása közben fontos esemény volt a caracasi földrengés, amely egyes források szerint 20 000 áldozatot követelt, ezzel jócskán csökkentve a patrióták morálját. A spanyolok és a pápa által küldött misszionáriusok ezt Isten akaratának tulajdonították, amely a hívők számára azt jelentette, hogy a lázongás ezt a büntetést váltotta ki a Mindenhatóból.⁶³ Mindezek ellenére a kongresszus 1812 áprilisában Mirandát szinte teljeskörű hatalommal ruházta fel.⁶⁴ Bolívar

⁵⁸ Julio Pérez Serrano, 2015. 34-35

⁵⁹ Keen-Wasserman, 1988. 157.

⁶⁰ Warren Sweet, 1919. 149.

⁶¹ Trend, 1951. 59.

⁶² Curtis, 1943. 121.

⁶³ uo. 121.

⁶⁴ Robertson, 1918. 76.

muníció és emberhiány végett elvesztette a stratégiai fontosságú Puerto Cabello kikötővárosát, aminek következtében Miranda úgy vélte, hogy ideje feladni a harcot, és 1812. július 25-én aláírta a San Matteo-i kapitulációt, mindezt azonban a patrióták tudta és beleegyezése nélkül.⁶⁵

A patrióták számára nyilvánvalóvá vált, hogy Miranda cserben hagyta őket. Ezt követően a patrióták elfogták Mirandát és átadták Domingo Monteverde tábornoknak, 1816-ban bekövetkezett haláláig börtönbe tartották.⁶⁶ A royalista erők Monteverde tábornokkal az élén bevonultak és elfoglalták Caracast, ezzel megpecsételődött a független köztársaság sorsa. Bolívar azonban nem adta fel a harcot, a mai Kolumbia (akkor Új-Granada) területén található Cartagena városába ment, ahonnan továbbra is a függetlenség kivívását próbálta előirányozni, csak már a cartagenai junta szolgálatában.⁶⁷ Az 1813-as év szerencsésnek mondható a patrióták és a felszabadítók számára. Az év korai szakaszában számos fontos csatát nyertek meg, februárban győzelmet arattak Cúcutánál, amely előirányozta számukra Venezuela felszabadítását. 1813 júniusára Bolívar már felszabadította Mérida és Trujillo tartományokat, ahol utóbbiban kiadta az Irtóháborúról szóló rendeletét. A rendelet számos fontosnak vélt eleme közül mindenképpen kiemelném azt, amely alátámasztja, hogy Bolívar már ekkor egyfajta föderális rendszerben képzelte el Kolumbia és Venezuela működését: *„Azért küldtek bennünket, hogy leküzdjük a spanyolokat, gyámolítsuk az amerikaiakat, és létrehozzuk a Venezuelai Szövetséget alkotó forradalmi kormányokat. Azokat az államokat, amelyek fegyveres oltalmunk alatt állnak, ismét régi alkotmányuk és intézményeik igazgatják, ezek az államok teljes szabadságot és függetlenséget élveznek; mert csak arra van felhatalmazásunk, hogy lerázzuk a rabigát, amely alatt népeink egy része görnyedez, de nem akarunk törvényt szabni, se hatalmat gyakorolni, bár a hadijog felhatalmazna rá bennünket.”*⁶⁸ Bolívar karizmatikus beszéde valószínűleg egyfajta szimpátiát válthatott ki a felszabadítandó területek lakosságából. A beszéd még egy rendkívül fontos eleme pedig, hogy békekötésre hívja fel a Spanyol Koronát és a megszálló erőket, amelynek azonban fontos kikötése a Venezuelai Köztársaság visszaállítása. A beszéd sikerességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 1813 augusztusában a patrióták rendkívüli sikereket követően különösebb erőfeszítés nélkül bevonultak, és elfoglalták az egyik legfőbb spanyol royalista bázist, Caracast.⁶⁹

⁶⁵ Ruigómez, 2004. 45.

⁶⁶ Keen-Wasserman, 1988. 158.

⁶⁷ Warren Sweet, 1919. 151.

⁶⁸ Rendelet az irtóháborúról, 1813. június 15. (In.: Simón Bolívar írásai, 1976. 25.)

⁶⁹ Curtis, 1943. 120.

Az 1814. január 2-án tartott népgyűléstől Bolívar megkapta a Felszabadító (*El Libertador*) címet. A népgyűlés során Bolívar ecsetelte, hogy szeretne lemondani a teljeskörű hatalomgyakorlásról, ezzel átadná a hatalmat egy felelős kormánynak és képviselőinek. A nép a spanyol veszélyhelyzetre hivatkozva azonban kérte Bolívert, hogy amíg Venezuela teljesen fel nem szabadul, addig gyakorolja diktátorként a hatalmat, majd csak aztán mondjon le a teljes hatalomról. Bolívar beleegyezett, azonban azzal a feltétellel, hogy amennyiben lehetséges, kezdjenek el tárgyalni Új-Granada független államával (Ma Kolumbia) egy unió lehetőségéről.⁷⁰ Ez azért fontos, mert Bolívar hosszú távú elképzeléseit irányozza elő, miszerint a függetlenedő spanyol–amerikai gyarmatoknak egy, az Amerikai Egyesült Államokhoz hasonló föderációban vagy konföderációba kellene egyesülniük.

A második venezuelai köztársaság sorsa 1814 nyarára pecsételődött meg, amikor José Tomás Boves royalista tábornok a *llanerókkal*⁷¹ karöltve La Puertánál vívott ütközet során megsemmisítő vereséget mért Bolívar erőire.⁷² Ez társadalmi rétegharcnak is nevezhető, hiszen a *llanerók*, amellet, hogy bennszülöttek, a csapataikban megtalálhatóak voltak felszabadított rabszolgák, akiket Boves a gazdag fehér kreolok ellen tökéletesen kitudott használni.⁷³ Miután 1814-ben Napóleon elvesztette az Ibériai-félsziget feletti kontrollt és VII. Ferdinánd visszatért a spanyol trónra, Pablo Morillo tábornok hatalmas, egyes források szerint, 10.500 fős félszigeti hadsereggel indult el, hogy visszafoglalja az új-granadai területeket, amit 1816-ra meg is szerzett⁷⁴. Bolívar eleinte Cartagenában keresett menedéket, majd a junták folyamatos viaskodását követően, 1815 májusában a brit kézen lévő Jamaikába távozott.⁷⁵

3.) A száműzött Bolívar és az út Angosturáig

Bolívar bujdosásának legfőbb forrása a Jamaikai levél. A levél keletkezését illetően tudjuk, hogy Jamaika fővárosában, Kingstonban készült, 1815. szeptember 6-án. Címzettnek egy angol „úriember” volt megjelölve, akit Henry Cullennek hívtak és a levélből kiderült, hogy Bolívar bizalmas kapcsolatot ápolt vele.⁷⁶ Cullen levele különböző kérdéseket tartalmazott, amelyre Bolívar ebben az iratban próbált válaszokat és megoldást találni, ezeket felvázolni. Cullen egyik legfontosabb kérdése a felszabadítandó területek lakosságára vonatkozott, hogy vajon milyen kormányformát és államformát kívánnak felállítani. Bolívar felvázolta, hogy erre igen nehéz

⁷⁰ Cristóbal De Mendoza (In.: Memorias del general O’leary, tomo XIII. 2020. 409-421.)

⁷¹ bennszülött, indián, felszabadított rabszolgák, lovas bandákba szerveződő harcosok

⁷² Warren Sweet, 1919. 151.

⁷³ Wittman, 1978. 210.

⁷⁴ Rodríguez, 1996. 119.

⁷⁵ Keen-Wasserman, 1988. 157.

⁷⁶ Jamaikai levél, 1815. szeptember 6. (In.: Simón Bolívar írásai, 1976. 58.)

választ találni egyelőre, illetve néhány okot és körülményt is adott, amely alapján feltételezésekbe tudott bocsátkozni: *1. Amerika ezen része politikailag nem létezett, 2. a társadalom megosztottsága 3. belügyekből való teljes kizárás 4. külpolitikai elszigeteltség, még a különböző gyarmatok között is 5. kereskedelmi elszigeteltség.*⁷⁷ Bolívar utal a képviseleti rendszer eredménytelenségére, ezért a levélben azt írja „... *a demokratikus és szövetségi forma nem való a mi születendő államainknak.*”⁷⁸ Bolívar a monarchiát sem tartja jó választásnak, mondván, hogy a zsarnokság felütné a fejét, az elit pedig előbb utóbb átvenné a hatalmat. A Szabadító így tehát a legjárhatóbb utat vázolta a címzettnek. Minden latin-amerikai országot és nemzetet felsorolt és egyfajta jövőképet prognosztizált az egyes nemzetállamok kiépítését illetően. Bolívar tehát így fogalmazza meg elképzeléseit: *„Új-Granada egyesülni fog Venezuelával, ha megegyeznek egy olyan központosított köztársaság létrehozásában, amelynek Maracaibo lenne a fővárosa, vagy egy új város, amelyet az emberbarátság hőségének tiszteletére Las Casas névvel, a két ország határán alapítanak Bahía Honda fönséges kikötőjében. (...) Valószínűleg Kolumbiának fogják hívni ezt az országot, így kívánja az igazság és a hála féltekénk felfedezője iránt. Kormányra esetleg az angol mintát követi azzal a különbséggel, hogy király helyett legfőbb életfogytig tartó, de, ha köztársaságot akarnak, semmiképpen sem örökletes törvényhozó kamara vagy szenátus, amely politikai viharok idején a nép hullámai és a kormány villámai közé áll, és egy szabadon választott törvényhozó testület, amely csak olyan korlátozásokat ismer, mint az angliai alsóház.”*⁷⁹ Ezen részletből tökéletesen kiderül, hogy Bolívar hogyan is prognosztizálta már 1815-ben a függetlenség kiharcolása előtt az egyes államok jövőjét és Nagy-Kolumbia felépítését. Mindenképp fontos kiemelni, hogy bár rendkívül sok elképzelés született a latin-amerikai államok jövőjét illetően, Bolívar tudta saját álmáról (a föderatív egyesült Latin-Amerikáról), hogy ez csupán egy idealizált álmokép. Jól látta - és az egyes államok részletes leírása és jövőképe is ezt támasztja alá -, hogy a közös nyelv, a közös kultúra, és történelem ellenére is a Latin-Amerika a regionalizmus útjára fog térni.⁸⁰

Miután Jamaika nem nyújtotta Bolívar számára azt a támogatást, amit remélt, illetve kis híján merénylet áldozata lett, elhagyta a szigetet, és az első függetlenséget már kiharcolt francia gyarmatra, Haiti szigetére távozott.⁸¹ Haiti elnöke, Alexander Pétion és brit kereskedők

⁷⁷ u.o. 67-73.

⁷⁸ u.o. 79

⁷⁹ u.o. 85-86.

⁸⁰ Anderle, 1998. 82.

⁸¹ Trend, 1951. 96-97.

támogatásával Bolívar expedíciós csapatot tudott alakítani, hogy újraindítsa harmadjára is a felszabadító hadjáratot. Pétion cserébe annyit kért, hogy a felszabadított területeken garantálja a rabszolgák szabadságát.⁸² Bolívar ennek köszönhetően 1816 tavaszán elég felkészült volt, hogy ismét próbát tegyen hazája felszabadítására. Mindeközben a *llanérók* támogatásán is dolgozott, akiknek a kapcsolata megromlott a spanyol erőkkal. A napóleoni háborúk befejeztével pedig ír, brit, francia és német expedíciós csapatok tudtak csatlakozni a Felszabadítóhoz és annak ügyéhez. 1816 júniusában Bolívar betartotta a Pétionnak tett ígéretét és kiadta a felszabadításról szóló rendeletét. Annyi kikötést azért mégiscsak adott, hogy a frissen felszabadított 14 és 60 év közötti férfiak kötelezően 24 órán belül csatlakozzanak a patrióta hadsereghez.⁸³ Ezzel az intézkedéssel kedvezett a frissen felszabadított lakosságnak, illetve meg tudta duzzasztani a hadsereg létszámát és az alsóbb rétegek, a köznép támogatását is megszerezte. Miután megszervezte a gyalogságot, Bolívarnak feltett szándéka volt, hogy a *llaneros* lovasságával egyesítse a seregét. A lovasok vezérét, José Antonio Páezt sikerült meggyőznie, hogy egyesítsék a seregeiket és szabadítsák fel Venezuelát és Új-Granadát.⁸⁴ Páez és csapatai 1817 áprilisában a San Félix-i csatát követően felszabadították Guyana tartományát, ami kellő bázist biztosított Bolívarnak, hogy kihirdesse a harmadik Venezuelai Köztársaságot.⁸⁵ A harmadik Venezuelai Köztársaság székhelye Angostura (*ma Ciudad Bolívar – Bolívar város*) lett. Bár Bolívarnak kényelmesebb és könnyebb lett volna egy kézben tartani az irányítást, belső nyomásra létrehozott egy Kormány- és egy Államtanácsi intézményt, amelyek a kongresszus feladatait voltak hivatottak átvenni.⁸⁶ A venezuelai kongresszus alakulóülése és a választás eredményeképpen a köztársaságban Bolívar elnöki tisztséget töltött be. Miután azonban a felszabadító háború nem ért véget, Bolívar lemondott elnöki tisztségéről és Francisco Antonio Zea vette át a helyét.⁸⁷

1819. február 15-én ült össze az angosturai kongresszus, amelynek célja, hogy intézményes és állami keretek közé helyezze az újonnan felszabadult területet. Bolívar ekkor mondta el a híres angosturai kiáltványát, amelynek az elemzése a témát illetően elengedhetetlen, mivel ez a beszéd fogja meghatározni a későbbi állam berendezkedését és alkotmányos létét. „(...) *Minálunk már nyoma sincs annak, ami hajdan volt; nem vagyunk Európaiak, nem vagyunk Indiánok, hanem közbülső fajta a Bennszülöttek és a Spanyolok közt. Születés szerint*

⁸² Keen-Wasserman 1988. 160

⁸³ Morón, 1963. 125.

⁸⁴ Bernstein, 1964. 33.

⁸⁵ Semsey, 2013. 80.

⁸⁶ Rodríguez, 1996. 174-175.

⁸⁷ Quintero-Almarza, 2015. 114-115.

*Amerikaiak, jog szerint Európaiak vagyunk, és kényes a helyzetünk, mert egyfelől elvitatjuk az őslakók birtokjogait, másfelől meg a támadókkal dacolva ragaszkodunk az országhoz, a szülőföldünkhöz (...).*⁸⁸ A beszéd ezen részéből az derül ki, hogy Bolívar nem valami új mintát akar létrehozni akár az alkotmányos rendszert, akár a jogrendszert illetően, sokkal inkább az európai mintát akarja követni, viszont tisztában van azokkal a nehézségekkel is, amelyekre az európai államok története nem adott semmiféle precedenst vagy iránymutatást. Ilyen főbb problémákra utal, mint például az őslakosokkal való bánásmód, a velük való vitás kérdések rendezése, vagy akár a multietnikumú területek egyesítése, pacifikálása. A következő idézet pedig az Egyesült Államok alkotmányának mintáját veti el: *„Minél jobban csodálom Venezuela Szövetségi Alkotmányának kiválóságát, annál inkább meggyőződom róla, hogy lehetetlen a mi állapotunkra alkalmazni. És nézetem szerint, az is csoda, hogy a mintája, ilyen jól beválik Észak-Amerikában és nem borul fel mindjárt az első zavar, vagy veszély jelére. (...) A Venezuelai Alkotmány mégis alapvetően eltér egy lényeges és kétségtelenül a legfontosabb vonatkozásban. A Venezuelai Kongresszus, akárcsak az Amerikai a Végrehajtó hatalom néhány jogkörét is élvezi. Emellett mi még szét is tagoltuk ezt a Hatalmat, mert egy több személyes testületre bíztuk, amely ennél fogva azzal a bajjal jár, hogy időszakossá válik tőle a Kormány léte. (...)”*⁸⁹ Ebből a részletből már az is kiderül, hogy Bolívar nagy álma a föderalisztikus államberendezkedés, amely jellemzi az Egyesült Államokat, Latin-Amerikában nem honosítható meg, elsősorban a végrehajtó hatalom és az egyes nemzetek/etnikumok különbözősége és érdekeltségei miatt. Bolívar szerint hiba volt a montesquieu-i hatalmi ágak szétválasztása kapcsán a végrehajtóhatalom demokratizálásának bevezetése, vagyis, hogy a végrehajtó hatalom nem egy ember, hanem több ember kezében összpontosul, ráadásul ez a hatalmi ág nem egy gyenge elnöki vagy miniszterelnöki jogkörökkel bíró ág, hanem egy erős, nem csupán reprezentatív hatalmi tényező. Bolívar a beszédében kiemelte, hogy jelen történelmi előzmények kormányformái közül a brit típusú rendszer áll hozzá a legközelebb, azonban annak csakis a republikánus elemei, a monarchikus elemeit nem támogatta.⁹⁰

4.) A felszabadító háborúk végjátéka

Mivel Bolívarnak már jelentős támogatása volt, a hadserege is elég erős volt ahhoz, hogy tovább vonuljon. Katonai zsenialitását mi sem bizonyítja jobban, mint hogy tudott az ellensége fejével gondolkodni. Tudta, hogy a királyi csapatok nagyrészt Caracas környékén állomásoznak, ott

⁸⁸ A Szabadító beszéde az angosturai kongresszuson, a kongresszus összeülése napján, 1819. február 15. (In.: Simón Bolívar írásai, 1976. 105-106.)

⁸⁹ u.o. 112-113.

⁹⁰ u.o. 123.

várják őt. Ennek ellenére kihasználta a terület domborzati viszonyait és olyat tett, amit senki nem feltételezett volna, sőt egyszerűen lehetetlennek vagy ostobaságnak tartottak. Az Andok természetföldrajzi adottságai nem megfelelőek egy nagy hadsereg ellátására. Az utánpótlás szállítása rendkívül körülményes. Bolívar mindezeket számításba véve mégis úgy gondolta, jobb, ha az Andokon való átkelés után Caracas helyett inkább Cundinamarca (mai Kolumbia) szívéét, Bogotát szabadítja fel.⁹¹ Bolívar Páezt azzal bízta meg, hogy északon zavarja össze a spanyol erőket, észak-nyugaton pedig Francisco Paula de Santander tábornok tizedelte a rojailista erőket. Bolívar a viszontagságos körülmények ellenére nagy veszteségek árán végül sikeresen átkelt az Andokon, és rajtaütött a royalista erőkön Boyacánál, 1819 augusztus 7-én.⁹² Ezzel a győzelemmel sikerült felszabadítani a mai Kolumbia területét. Miután bevonult Bogotába, Bolívar kiáltványt intézett a terület lakosságának, melyben a Venezuelai Köztársasággal való egyesülés pozitív hatásairól beszélt. Bolívar ennek a területnek az élére a fiatal Santander tábornokot nevezte ki, ő maga pedig nekilátott a mai Venezuela még spanyol kézen lévő területeinek felszabadításához. Venezuela és Cundinamarca egyesülése könnyítette a felszabadítóháború gyors végrehajtását és sikerét. 1821 májusában ült össze Cúcutában az első Kolumbiai Egységes Kongresszus, amely októberben elfogadta Kolumbia Alaptörvényét.⁹³ Ennek legfőbb pontjai közé tartozik a Kolumbia területén lévő rabszolgák felszabadítása. A cúcutai kongresszus az állam elnökévé Simón Bolívert választotta, az állam alelnöke pedig Francisco Paula de Santander tábornok lett.⁹⁴ A föderális berendezkedésű állam fővárosa pedig Bogotá lett.

Bolívar és Páez gyors áttörő ütközettel megsemmisítő győzelmet aratott a royalisták felett a carabobo-i csatában. Bár a patrióta sereg tisztjeinek jó részét elvesztette, viszonylag kis veszteség árán nyerte meg a csatát, legalábbis ez derül ki Bolívar jelentéséből.⁹⁵ Mindezek után a kolumbiai sereg jelentős ellenállás nélkül vonult be Puerto Cabello kikötővárosába és Caracasba, ezzel felszabadítva a maradék venezuelai területeket.⁹⁶ Ezt követően a Felszabadító dél-nyugat felé vette az irányt. Quito (ma Ecuador) függetlenségének kezdete a brit thalasszokráciának köszönhető. Miután brit felségjelzésű hajók behatoltak a Quito-hoz közeli vizekre 1819 novemberében, Guayaquil kikötővárosa kimondta a függetlenséget a spanyol

⁹¹ Fagg, 1977. 364.

⁹² Bushnell, 1954. 9.

⁹³ Quintero-Almarza, 2015. 116-117.

⁹⁴ Ocampo, 1994. 220.

⁹⁵ A Szabadító a Carabobói győzelmet jelenti a kongresszus elnökének, 1821. június 25. (In. Simón Bolívar írásai, 1976. 160-163.)

⁹⁶ Keen-Wasserman, 1988. 161.

korona alól.⁹⁷ Bolívar felderítésre és előörsként elküldte egyik leghűségesebb patrióta tábornokát, José Antonio de Sucre tábornokot, hogy megerősítse Guayaquil. Ezzel párhuzamosan a kontinens másik meghatározó forradalmár alakja, José de San Martín jelentős utánpótlást és sereget küldött Sucre támogatására⁹⁸. Sucre még Bolívar érkezése előtt megsemmisítő győzelmet aratott a royalista spanyol hadsereg felett a Pichincha hegyi ütközetben.⁹⁹ Mindezeknek köszönhetően Quito szinte rögtön csatlakozott is a Nagy-Kolumbiát alkotó államokhoz. A Nagy-Kolumbiát alkotó államok közül Panama csatlakozása történt a leginkább zökkenőmentesen. 1821. november 21-én Panamavárosban deklarálták a terület függetlenségét és azonnali csatlakozását a Bolívar által vezetett Nagy-Kolumbia államába.¹⁰⁰ Ezzel gyakorlatilag megteremtették azt a Nagy-Kolumbiát, amelyet Bolívar megálmodott. Mivel Peru és Bolívia nem tartoztak szervesen Nagy-Kolumbiához, ezért ezeknek az államoknak a történetét nem részletezzük. Peru a két szabadságharcos, San Martín és Bolívar összehangolt offenzívájának eredménye. Az utolsó royalista felleget San Martín délről, míg Bolívar és csapatai északról támadták meg. A döntő csatára 1824-ben Ayacucho mellett került sor, amikor a már említett José Antonio de Sucre tábornok megsemmisítő vereséget mért a royalista erőkre¹⁰¹. Az ayacuchoi csata azonban nemcsak Peru számára nyerte el a szabadságot, hanem nem sokkal később 1825-ben a chuiquisacai kongresszus alkalmával létrehozták Bolívia államát. A kongresszus pedig Sucrét választotta Bolívia első elnökévé. Ezzel pedig a spanyol korona kiszorult a dél-amerikai kontinensről, a Karib-térségben csupán Kuba és Puerto Rico maradt a kezükön, valamint a Csendes-óceánon a Fülöp-szigetek maradt spanyol gyarmat.

5.) Nagy-Kolumbia függetlenségének elismerése

Ahhoz, hogy egy állam független és szuverén, önállóan működő entitás legyen, nem elég, hogy a belső rendszere stabil és szervezett legyen. Mindenképpen fontos, hogy a térségben mérvadó hatalmak elismerjék a függetlenségét. Ebben az alfejezetben a három – a térségben mérvadó – hatalom céljait szemléltetem röviden a Kolumbia Köztársaság függetlenségének elismerése folytán.

Nagy-Kolumbiát először 1822-ben James Monroe amerikai elnök ismerte el független szuverén államként. Ez valószínűleg nem is lehet véletlen, ismerve Monroe elnök egy évvel

⁹⁷ Jijón y Caamaño, 1922. 60.

⁹⁸ Warren Sweet, 1919. 154-155.

⁹⁹ Keen-Wasserman, 1988. 161.

¹⁰⁰ McGuinness, 2008. 19.

¹⁰¹ Rodríguez, 1996. 224.

később kiadott doktrínáját, amelyben gyakorlatilag az USA védnöksége alá helyezte Észak- és Dél-Amerikát. Ez többek között azért volt fontos, mert az Egyesült Államok egyrészt egyeduralkodó hatalom lett a térségben, másrészt kihívója lett az európai gazdasági hatalmaknak, elsősorban Franciaországnak és Nagy-Britanniának. Nagy-Britannia 1825-ben ismerte el a Kolumbiai Köztársaságot szuverén államnak, amit barátsági szerződéssel és kereskedelmi kapcsolatokkal kívánt megerősíteni. Nagy-Britannia nem titkolt célja, hogy a Monroe-doktrína ellenére távol tartsa Franciaországot egy esetleges intervenció lehetőségétől a térségben.¹⁰² Az említett két angolszász hatalom tehát elismerte az ország függetlenségét, Franciaország azonban csupán az állam felbomlása után, 1832-ben volt hajlandó elismerni az utódállamok függetlenségét. Ebből lehet arra is következtetni, hogy Franciaország elvesztette az érdeklődését és befolyását a térség iránt, illetve kiszorult Latin-Amerika hatalmas felvevőpiacáról is.

VI. A panamai kongresszus

A panamai kongresszus fontossága abban rejlik, hogy egy olyan folyamatot indított el, amely máig meghatározza az amerikai kontinens életét. Az amerikai államok integrációja a mai napig egy olyan problémát feltételez, amely történetének kutatása mindenképpen létjogosultnak tekinthető.

Ahogy a korábbiakban már szó volt róla, az integrációs kísérletek gyökerei a jamaikai levélben keresendők, ahol Bolívar a többi Felszabadítóval ellentétben már részletesen foglalkozott az amerikai államok későbbi esetleges konföderációjáról. A kongresszus létének kezdeményezője Nagy-Kolumbia állam és Simón Bolívar. Bolívar már Peru felszabadítását követően bilaterális szerződések megkötése révén kezdte meg az integráció elősegítését az újonnan létrejött államok között. 1822. július 6-án az első bilaterális egyezményt kötötte meg Kolumbia és Peru. Az egyezmény többek között a kölcsönös segítségnyújtás és védelem tükrében jött létre, elsősorban a Spanyol Királysággal szemben. A szerződés értelmében a két ország két-két teljhatalmú küldöttel részt vesz egy kongresszuson és kötelezik magukat arra, hogy a többi spanyol-amerikai állam is csatlakozzon ehhez az *„örök időkre szóló egyesülési, szövetségi és konföderációs egyezményhez”*.¹⁰³ A szerződés értelmében Kolumbia vállalja,

¹⁰² Echeverri-Soriano, 2023. 111.

¹⁰³ DOCUMENTO 6807. 1822. Kolumbia és Peru közötti egyezmény egy spanyol-amerikai államokat egybegyűjtő kongresszus létrehozásáról és az örökké szóló szövetség és liga megalapításáról.

hogy a kongresszust a Panamai Földszoroson rendezzék meg, hiszen ez a terület mind a déli mind az északi államoknak nagyjából egyforma távolságra van.¹⁰⁴ Bár a szerződés nem tartalmazza a később tárgyalni kívánt témákat és pontokat, azonban az, hogy teljhatalmú megbízottak kiküldetését szerette volna Bolívar elérni, jól mutatja, hogy egyrészt tisztában volt azzal, hogy nem lehet sokáig elhúzni a kongresszus ülését és a tárgyaló témákat, másrészt pedig a panamai kongresszust – ha Bolívar terve sikerrel zárult volna – akár a jövőbeni egyesült spanyolamerikai államok törvényhozó szervének is tekinthette. A későbbiekben ugyanezen szempontok szerint Kolumbia hasonló egyezményeket kötött Chilével, Mexikóval és a Közép-Amerikai Egyesült Tartományok kormányával. Bolívar ezen bilaterális szerződések sorával kívánta megalapozni az 1826-os panamai kongresszus megszervezését. Formális meghívásban részesült még Brazília, a Río de la Plata Egyesült Tartományai, Bolívia, és a külföldi nagyhatalmak közül Nagy-Britannia, Hollandia (Egyesült Tartományok) és az Egyesült Államok.¹⁰⁵ Végül a meghívott államok közül csupán a szervező Kolumbia, Mexikó, a Közép-Amerikai Egyesült Tartományok és Peru vett részt tárgyaló félként. A *Gaceta Extraordinaria de Istmo* 1822. június 22.-i számából (ekkorra tűzték ki a gyűlés összeülését) az is kiderül, hogy melyik országot ki képviselte, mint teljhatalmú megbízott a gyűlésen. Kolumbiát Pedro Gual, külügyekért felelős államminiszter és Pedro Briceño Mendez, Venezuela és Cundimarca hadseregének tábornoka; a Közép-Amerikai Egyesült Tartományokat Antonio Larrazábal, a guatemalai egyház büntetésvégrehajtási szervének vezetője és Pedro Molina teljhatalmú megbízott; Mexikót José de Michelena, a mexikói hadsereg tábornoka és José Domínguez, Guajanato igazságügyi bíróságának vezetője (régense); Perut Manuel Lorenzo de Vidaurre, Peru legfelsőbb bíróságának elnöke és Manuel Pérez de Tudela, a perui legfelsőbb bíróság ügyésze képviselte.¹⁰⁶ A felsorolt nevek és titulusok alapján ki lehet jelteni, hogy elsősorban katonáemberek és jogászok közül kerültek ki a teljhatalmú tárgyalófelek. A három megfigyelő hatalom közül pedig Nagy-Britannia és az Egyesült Tartományok küldtek delegációt a gyűlésre. A brit delegációt George Canning, brit miniszterelnök azzal bízta meg, hogy semmiképpen se engedjen egy olyan szövetségi rendszert létrehozni, amelynek élére az Egyesült Államok kerülne, mivel ez veszélyeztetné az európai és az amerikai kontinens közti béke fennállását.¹⁰⁷ Brazília és Chile bár elfogadták a meghívást, követeket nem küldtek. Buenos Aires pedig egy

¹⁰⁴ u.o.

¹⁰⁵ De la Reza, 2003. o.n.

¹⁰⁶ *Gaceta Extraordinaria del Istmo*, del jueves, 22. de Junio de 1826.–16.

¹⁰⁷ Latané, 1920. 295.

Brazíliával való területvita következtében elutasította a meghívást. Bolívia és az Egyesült Államok követei nem érkeztek meg időben a kongresszusra.

A kongresszusra a Kolumbiai állam küldöttjeinek megbízatása az alábbi pontokra fókuszált: 1. Egy szövetség, liga és örökös konföderáció létrehozása a latin-amerikai államok között; 2. A konföderáció szárazföldi és tengeri hadereje kvótájának meghatározása; 3. Egy nyilatkozat vagy manifesztum kiadása az Isthmus gyűlésének munkájáról; 4. Az érintett államok kereskedelmi ügyeinek rendezése; 5. A konzulok jogainak és feladatainak megvitatása; 6. Az afrikai rabszolgakereskedelem megszüntetése, valamint bűncselekménnyé nyilvánítása.¹⁰⁸ Ezen pontok közül a legfontosabb az első, hiszen amennyiben ez elfogadásra került volna, úgy létrejöhetett volna egy Egyesült Latin-Amerikai Állam. A második pont alapján pedig arra a következtetésre juthatunk, hogy nem csupán egy gazdasági tömb jött volna létre, hanem egy komoly hadi kontingenst felsorakoztató állam megteremtése volt a cél, amely a térségben döntő hatalomnak bizonyult volna a vitás kérdésekben. A kvótákat úgy osztották fel a szerződés értelmében, hogy a szárazföldi csapatok közül Kolumbia biztosítana 32750 gyalogost és további 15250 lovast, Mexikó 6750, Közép-Amerika 5250, és Peru szintén 5250 főt küldött volna a közös hadseregbe. A tengeri flotta fenntartásához Mexikó 4.500.000, Kolumbia kb. 2.205.000, Közép-Amerika pedig további 950.000 dollárt biztosított volna a szerződés értelmében.¹⁰⁹ További fontos kérdést vetett fel a még spanyol kézen fekvő Puerto Rico és Kuba felszabadításának kérdése is. Végül miután véget értek a tárgyalások, a tárgyaló felek közül egyedül a kezdeményező fél, Kolumbia ratifikálta az egyezményt, Mexikó, Peru és a Közép-Amerikai Egyesült Tartományok közül egyik vezetői sem írták alá. A kongresszus kudarcának oka elsősorban az egyes államok eltérő nemzeti érdekeiben keresendő.

1.) Az Amerikai Egyesült Államok részvételének kérdése és problematikája

Az Egyesült Államok részvételének kérdése azért fontos, mivel egyrészt az amerikai kontinensek legerősebb államáról van szó, másrészt a Monroe-doktrína kimondásával szándékozta egyértelműsíteni az európai kolonizáció végét Amerikában, így komoly ambíciót és érdeklődést mutatott a latin-amerikai államok iránt. Mindezek mellett nem lehet elmenni amellett sem, hogy az Egyesült Államok – bár erősen izolacionista politikát folytatott – az első amerikai állammal kötött bilaterális egyezményt a kongresszus összehívójával, Kolumbia

¹⁰⁸ Reyes, 1926. 13.

¹⁰⁹ u.o. 14-15.

államával kötötte 1824-ben. Az Anderson-Gual féle megállapodás elsősorban a kölcsönös béke fenntartásáról és bizonyos kereskedelmi ügyek rendezéséről kötött.¹¹⁰

Az Amerikai Egyesült Államok meghívása részben formális, részben informális módon történt. Eredetileg Bolívar nem tervezte az USA meghívását a kongresszusra, azonban a Mexikói Köztársaság, a Közép-Amerikai Egyesült Államok és Kolumbia alelnöke, Francisco Paula de Santander tábornok is levélben hívták meg az Egyesült Államokat.¹¹¹ Bolívarnak ettől kezdve annyiban változott a kongresszusról való elképzelése, hogy leginkább az volt a célja, hogy Nagy-Britannia és az Egyesült Államok is egyaránt egyenlő félként jelenjenek meg a kongresszuson és támogassák annak javaslatait.¹¹² Ezzel Bolívar azt akarta elérni, hogy az angolszász hatalmak közösen támogassák és szavatolják a konföderált államok létrejöttét, így még tekintélyesebb támogatást akart szerezni a Szent Szövetség politikájával szemben. 1825-ben Henry Clay biztosította az említett országok washingtoni követeit, hogy az Elnök - amennyiben megfelelő tájékoztatást és információt kap a kongresszus témáiról és formájáról - szívesen elfogadja a meghívást.¹¹³ 1825 decemberében John Quincy Adams amerikai elnök tájékoztatta a Szenátust, hogy elfogadta a panamai kongresszusra való meghívásokat, és a küldetés delegációjának John Sergeant-öt és az Egyesült Államok kolumbiai követét, Richards C. Andersont jelöli.¹¹⁴ A panamai kongresszuson való részvétel elfogadása azonban rendkívül vitás kérdésnek bizonyult a Kongresszusban. Mr. Benton, Missouri állam képviselője szerint ezt a kérdést az Elnöknek nem volt joga egyedül meghoznia, a Szenátus véleményének kikérdezése nélkül, valamint kiemelte, hogy a résztvevő spanyol-amerikai államok nem támogatják a rabszolgaságot (amely ekkor általánosan elfogadott volt az Egyesült Államokban), valamint nehezményezte, hogy az eredeti megállapodásokat kötő országok közül csupán három hívta meg az Egyesült Államokat a kongresszusra.¹¹⁵ Mr. Hayne, Dél-Karolina állam szenátorának beszédében leginkább annak a félelmének adott hangot, hogy „*A legkisebb gesztus is ami arra utalna, hogy az Egyesült Államok részt venne a panamai kongresszuson, veszélyeztetné a semlegességét, sőt könnyen háborúba is keverné az európai hatalmakkal.*”¹¹⁶ A *Newhampshire Gazette* 1826. április 18-i számában hozta le New Hampshire szenátora, Levi Woodbury beszédét, aki a panamai küldetés ellenzői közé tartozott. A beszédében Woodbury

¹¹⁰ Coniff, 2001. 11.

¹¹¹ De la Reza, 2003. o.n.

¹¹² u.o.

¹¹³ Lockey, 1920. 394-395.

¹¹⁴ u.o. 314-315.

¹¹⁵ Mr. Benton, Missouri állam szenátorának beszéde, 1826. márc. 13. 35-39.

¹¹⁶ Mr. Hayne, Dél-Karolina állam szenátorának beszéde, 1826. márc. 13.

így nyilatkozott a panamai kongresszus szervéről: „*Ahogy korábban bemutattam, ez egy örökös szövetség keretében létrehozott kongresszus, amelynek örökös kötelezettségei vannak, ezek között vannak háborús és békés, politikai, igazságügyi és önkormányzati feladatok is. Egy ilyen kongresszus vitájában részt venni csupán egyszerű követként, ráadásul semleges követként nem megfelelő (...).*”¹¹⁷

Az Illinois állambeli *Edwardsville Spectator* részletesen számolt be a képviselőházban történt tárgyalásokról. 1826. április 15.-i számukban közzétették John Quincy Adams elnök beszédét, melyet a Kongresszusban mondott egy hónappal korábban. Adams elnök ebben a beszédben többek között nyilvánosságra hozta a tárgyalandó témákat a panamai kongresszuson, valamint hosszasan tárgyalta, hogy az Egyesült Államoknak, miért válna hasznára a kongresszuson való részvétel, mindazonáltal az ellenzékkel folytatott vitákra, amelyek a Szent Ligával való konfliktusra irányultak így reagált: „*A közvélemény és a Szenátus félelme, miszerint a kongresszuson való részvétel sértené a Szent Liga és Spanyolország érdekeit, egyrészt alaptalan, másrészt az európai Szent Liga létrejöttekor sem aggódtak az alapítók, hogy ez vajon mennyire sértené az Egyesült Államok politikáját.*”¹¹⁸ Az elnök emellett megnyugtatóképp így fogalmazott: „*Az amerikai delegáció semmi olyan megállapodás megkötését nem fogja támogatni, amely konfliktushelyzetbe sodorhatná az Egyesült Államokat a Szent Ligával vagy Spanyolországgal.*”¹¹⁹ A Kentucky állambeli *Kentucky Gazette* 1826. március 24.-i számában így nyilatkoznak a kongresszus kérdéséről: „*Nem léphetünk be egy olyan ligába, amelynek célja offenzív háborúk vívása. (...) Azonban, ha abból a célból ül össze a tanács, hogy szilárd alapokra helyezték az emberi jogok kérdését és örökre lerakják a független kormányok alapszabályait, viszont más célja nincs a gyűlésnek, abban az esetben nem kérdéses, hogy jelen kell lennünk a Panamai gyűlésen.*”¹²⁰

Az Amerikai Egyesült Államok küldöttjei végül, habár elindultak Panamába, a kongresszusra nem értek oda időben, ráadásul a helyzetet megnehezítette, hogy Anderson az út során megbetegedett és rövidesen elhunyt, aminek következtében új követet kellett választani.¹²¹

¹¹⁷ The New Hampshire Gazette 1826. ápr. 18-i száma

¹¹⁸ Edwardsville Spectator, 1826. ápr. 15.-i száma

¹¹⁹ u.o.

¹²⁰ Kentucky Gazette, 1826. márc. 24.-i száma

¹²¹ Lockey, 1920. 314.

VII. Konklúzió

A dolgozat elsődleges célja az volt, hogy bemutassa azt az utat egy példán keresztül, hogy hogyan jön létre egy gyarmatból egy, vagy akár több önálló állam. Az az út, amin Nagy-Kolumbia végigment a függetlenség elérésének céljával, mindenképpen egyfajta mintát adhatott a későbbi állami struktúrák létrejöttére.

Nagy-Kolumbia mint elnevezés ugyan nem kortárs fogalom, azonban Bolívar államát méltán nevezhetjük így. Bár rendkívül sok megpróbáltatás és nehézség érte az államot és elődjait (multiethnicitás, gazdasági és társadalmi elmaradottság), végül sikeresen létrehoztak egy regionális hatalmat, amely az 1820-as években rendkívüli módon határozta meg a térség történelmét, valamint az 1820-as évek globális diplomáciáját. Kulcsfontosságú ütközetek árán, véres függetlenségi harc formájában jött létre ez az igen különleges állam. A kulcsfontosságú személyek közül mindenképpen kiemelendő Francisco de Miranda, Simón Bolívar, Francisco de Paula Santander és José Antonio de Sucre, akik az állam történetének nem csupán az elején lesznek meghatározó szereplői, hanem egész Latin-Amerika szerte már-már személyi kultusznak örvendenek a mai napig.

Igyekeztem betekintést nyújtani a függetlenségi harcok nemzetközi támogatásába, valamint a létrejövő Nagy-Kolumbia nemzetközi kapcsolataiba a térségben jelenlévő hatalmakkal. Ezek közül mindenképpen kiemelném a Nagy-Britanniával való kapcsolatot. A britek tevékeny részt vállaltak a felszabadító háborúban, nem csupán formális, hanem komoly pénzügyi és katonai támogatást is nyújtottak. Az USA mindenképpen jó szemmel nézte a függetlenedő államok sorát, hiszen domináns hatalomként tudott fellépni a kontinens két féltekéjén. A hanyatló Spanyol Királyság Nagy-Kolumbia létrejöttével végleg kiszorult Dél-Amerika kontinenséről, Franciaország pedig egyre inkább érdektelenné vált a térségben, jóllehet sokatmondó, hogy Bolívar államát nem ismerte el önálló államként.

A Felszabadító nem csupán azt jósolta meg a Jamaikai levélben 1815-ben, szinte túlpontosan, hogy az egyes függetlenedő államok milyen kormányformát, jövőt képzelnek el maguknak, hanem tisztában volt azzal is, hogy az álma eléréséhez nem elég felszabadítani ezeket az államokat. Minden erejével azért küzdött, hogy a spanyol–amerikai gyarmatok között létrehozzon legalább egy szövetségi rendszert, legfeljebb pedig egy hatalmas konföderált államot, amely mára talán a Föld egyik legnépesebb vezető hatalma lehetne. Tisztában volt vele 1815-ben Jamaicában és 1819-ben Angosturában is, hogy ez a törekvése túl nagy falat számára, mégis próbát tett arra, hogy ezeket a volt gyarmatokat összekovácsolja. Az 1826-os panamai

kongresszus diplomáciai sikertelensége azonban rámutatott arra, hogy az amerikai államok integrációjának megoldása a korabeli körülményekre és a fiatal nemzetállamokra való tekintettel nem lehetséges.

VIII. Függelék

Nagy-Kolumbia államai: dél-nyugaton Quito, középen Cundinamarca, észak-keleten Venezuela

forrás: wikimedia commons ([File:Gran Colombia 18202.jpg - Wikimedia Commons](#))

IX. Irodalomjegyzék

1.) Források

Simón Bolívar írásai, 1976. (ford. Benyhe János) Sociedad Bolivariana de Venezuela, Caracas, 1971.

Bolívar esküje, Róma, 1805. augusztus 15. 20-21.

Rendelet az irtóháborúról, Trujillo 1813. június 15. 25-28.

Jamaikai levél, Kingston, 1815. szeptember 6. 58-93.

A Felszabadító beszéde az angosturai kongresszuson, a kongresszus összeülésének napján, Angostura, 1819. február 15. 101-146.

Daniel Florencio O’leary: Memorias del general O’leary (tomo XIII.), Gaceta Oficial, Caracas, 1881. (új kiadás 2020.)

Cristóbal de Mendoza levele 409-421.

James Biggs: The History of Don Francisco de Miranda’s attempt to effect a revolution in South America in a series of letters, Oliver and Munroe, Boston 1808.

James Biggs naplóbejegyzése a Trinidadba vezető útról p. 70-82.

James Biggs naplóbejegyzése arról, hogy a britek nem segítenek már parancs nélkül 230-236.

Gaceta Extraordinaria del Istmo, del jueves, 22. de Junio de 1826.–16. (I.e. [Recurso - Memórica](#)) u.l. 2024. 12.30.

Edwardsville Spectator, 1826. április 15.-i száma, Edwardsville, Illinois, 1826. 04.15. (Vol. VII. No. 29.) (I.e. [Image 1 of Edwardsville spectator \(Edwardsville, Ill.\), April 15, 1826 | Library of Congress](#)) u.l. 2024. 12.30.

Kentucky Gazette, 1826 március 24.-i száma, Lexington, Kentucky, 1826.03.24. (Vol III. No. 12.) (I.e. [Image 1 of Kentucky gazette \(\[Lexington, Ky.\]\), March 24, 1826 | Library of Congress](#)) u.l. 2024. 12.30.

Newhamphshire Gazette, 1826. április 18.-i száma, Porthsmouth, Newhamphshire, 1826. 04. 18. (Vol. LXXI. No. 22.) (I.e. [Image 1 of The New Hampshire gazette \(Portsmouth \[N.H.\]\), April 18, 1826 | Library of Congress](#)) u. l. 2024. 12.30.

Documento 6807. Kolumbia és Peru közötti egyezmény az örök szövetségről és barátságról. 1822. 21. Período (03JUL AL 31DIC 1822) Correspondencia Oficial. I.e.<https://archivodellibertador.gob.ve/archlib/web/index.php/site/documento?id=4483> u.l. 2024. 12.30.

2.) Felhasznált irodalom

- Almario, 2009. Oscar Almario G.: Del Nacionalismo Americano en las cortes de Cádiz al Independtismo y nacionalismo de Estado en la Nueva Granada, 1808-1821. (In.: Manuel Chust – Ivana Frasquet (eds.) *Los Colores de la Independencias Americanas. Liberalismo, Etnia y Raza*. Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid, 2009.) p. 197-220.
- Anderle, 1998. Anderle Ádám: Latin-America Története, Pannonica, Budapest, 1998.
- Bassi-Prado, 2023. Ernesto Bassi – Fabrício Prado: Foreign Interaction and the Independence of Latin Ameica (In: Marcela Echeverri – Cristina Soriano (eds.) *The Cambridge Companion to Latin American Independence*, Cambridge University Press, Cambridge, 2023.
- Bernstein, 1964. Harry Bernstein: Venezuela & Colombia, Englewood Cliffs, New Jersey, 1964.
- Bushnell, 1954. David Bushnell: The Santander Regime in Gran Colombia, University of Delaware Press, Newark, 1954.
- Cartwright, 2022. Mark Cartwright: Council of the Indies, World history Encyclopedia, 2022, I.e. https://www.worldhistory.org/Council_of_the_Indies/ U.L. 2024. 01.02.
- Coniff Michael L. Coniff: Panama and the United States: Forced Alliance Athens, GA: University of Georgia Press, 2001.
- Curtis, 1943. Wilgus A. Curtis: Outline history of Latin-America, Barnes & Noble, New York, 1943.
- De la Reza, 2003. Germán A. de la Reza: El congreso Anfictiónico de Panamá. Una hipótesis complementaria sobre el fracaso del primer ensayo de integración Latinoamericana. In.: Araucaria. Revista Iberoamericana de

Filosofía, Política y Humanidades, vol. 4, núm. 10. (I.e.: [EL congreso Anfictionico de Panamá. Una hipótesis complementaria sobre el fracaso del primer ensayo de integración Latinoamericana](#)) OLDALSZÁM NÉLKÜL

- Fagg, 1977. John Edwin Fagg: Latin-America: a general history, Macmillan, New York 1977.
- Jijón y Camaño, 1922. Quito y la independencia de America, Universidad Central, Quito, 1922.
- Keen-Wasserman, 1988. Benjamin Keen – Mark Wasserman: A history of Latin-America, Houghton Mifflin Company, Boston, 1988.
- Latané, 1920. John Holladay Latané: The United States and Latin-America, Doubleday Page & Company, Garden City, New York, 1920.
- Lockey Joseph Byrne Lockey: Pan-Americanism: its beginnings. MacMillan, New York, 1920.
- McGuinnes, 2008. Aims McGuinnes: Path of Empire, Panama and the California gold rush, Cornell University Press, Ithaca and London, 2008.
- Morón, 1963. Guillermo Morón: A history of Venezuela, Roy Publisher Inc., New York, 1963.
- Ocampo, 1994. Javier Ocampo López: Historia Basica de Colombia, Plaza & Janés, Bogotá, 1994.
- Olano B., 1983. Virgilio Olano B.: Simon Bolivar, Liberator of Colombia and great hero of America, Visión, Bogotá, 1983.
- Quintero-Almarza, 2015. Inés Quintero – Ángel Rafael Almarza: Una segunda oportunidad represntacion y revolución en la República de Colombia 1819-1830.
(In.: Rogelio Altez – Manuel Chust (eds.): *Las revoluciones en el largo siglo XIX. latinoamericano*. Ahila- Iberoamericana-Vervuert, Madrid, 2015.) p. 109-130.

- Reyes, 1926. Antonio de la Peña y Reyes: Prologo (In.: El Congreso de Panama y Algunos Otros Proyectos de Union Hispano-Americana), Secretaria de Relaciones Exteriores, Mexikó 1926.
- Robertson, 1918. William Spence Robertson: Rise of the Spanish-American Republics, The Free Press, New York, 1918.
- Rodríguez, 1996. Jaime E. Rodríguez O.: La independencia de la América española, El Colegio de México Fideicomiso Historia de la Américas Fondo de Cultura Económica, Mexikóváros, 1996.
- Ruigómez, 2004. Almudena Hernández Ruigómez: Simón Bolívar, Dastin Export Ediciones, Madrid, 2004.
- Sebastian, 2017. Colonial and Postcolonial Latin-America and the Caribbean, Britannica Educational Publishing, The Rosen Publishing Group Inc., New York, 2017.
- Shafer, 1978. Robert Jones Shafer: A history of Latin-America, D.C. Heath and Company, Lexington, 1978.
- Semsey (szerk.), 2013. Semsey Viktória: Latin-Amerika 1750–1840: A gyarmati rendszer felbomlásától a független államok megalakulásáig, KRE – L'Harmattan, Budapest 2013.
- Semsey, 2014. Semsey Viktória: Latin-Amerika függetlenné válásának nemzetközi összefüggései In.: Orpheus Noster VI. évf. 2014/1 p. 9-22.
- Serrano, 2015. Julio Pérez Serrano: La Constitución de Cádiz de 1812 y el proceso de independencia, de la America Hispana (In: Szerk.: Ferenc Fischer - Lilón Domingo - Deák Máté Iberoamericana Quinquecclesiensis 14. Pécs, 2015.) p. 31-41.
- Trend, 1951. J. B. Trend: Bolívar and the Independence of Spanish-America, The Bolivarian Society of Venezuela, Massachusetts, Clinton, 1951.
- Vázquez, 1990. Germán Vázquez: Historia de América Latina, Sociedad General Española De Libreria, Madrid, 1990.

- Warren, 1942. Harris Gaylord Warren: The Early Revolutionary Career of Juan Mariano Picornell (In.: The Hispanic American Historical Review Vol. 22. No. 1. 1942 Feb. p. 57-81.), Duke University Press, 1942.
- Warren Sweet, 1919. William Warren Sweet: A History of Latin-America, The Abingdon Press, New York, 1919.
- Wittman, 1971. Wittman Tibor: Latin-Amerika története, Gondolat, Budapest, 1971.

